

ТОНТЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 22-23 (6863-6864)
1998 йил 24 март, сешанба

Сотувда эркин
нархда

КУМЛИ КЕЛСИҲ НАВРЎЗИҲТИЗ,
ТУЛТА КИРСИҲ ОРЗУҲТИЗ!

ДУО ВЕЖОНЛАР ВА БИРАМ

Болалар, сиз Умар Хайемнинг «Наврузнома» асарини уқинг. Бу китобни уқиб, бизнинг сеvimли, миллий байрамимиз булмиш Навруз 26 асрдан буен халқ орасида нишонланиб, қадрланиб келганининг гувоҳи буласиз. Тургунлик йилларида бизнинг сеvimли байрамимиз кучли таъкибга учраган эди. Уни нишонлаш мутлақо ман этилиб, миллий урф-одатларимиз оёқ ости қилинган. Аммо эзгулик барча зулм, таъкиблардан баланд булгани учун ҳам яна ўз узанида оқаверади.

Бутунги кунда халқимиз орзиқиб, соғиниб кутадиган Навруз байрамимиз яна ўз таровати билан юракларга ташириб буюрди.

Бувижонлар болалигида Навруз байрамини одамлар қандай кутиб олишганини завқ билан шундай гапириб берадилар:

— «Одамларда оқибат шунақа кучли эдики, етти

махалла наридаги беморнинг аҳволидан хабар олиш ҳеч кимнинг ёдидан кўтарилмасди. Айниқса Навруз байрами барча оилаларга файз, кут-барака олиб келарди. Биз бир тўп қизалоқлар маҳалла қозонида пишган сумалакни эшикма-эшик юриб тарқатиб чиқардик. Оталаримиз ўз дастгоҳларида тўқиган, товланиб тургунчи атласдан онамиз кўйлак тикиб берарди. Энг қизиғи, камбағалроқ онланинг қизларига ўзига тўқроқ оилалар атлас совға қилишарди. Бу удумга айланган эди. Байрам яқинлашгани сари одамларнинг юрагида кўтаринки кайфият ҳукмрон бўларди. Маҳаллалар катта бозорга айланиб кетар: ким хино олган, ким жамалак, яна кимдир ўсма, сақич савдо қилган бўларди. Сочларимизни майда ўриб, қошимизга ўсма, қўлларимизга хино кўйиб, энг яқин одамимизни кутаётгандек Наврузни кутиб олардик.

Бу байрамни боболаримиз ризқ

байрами деб бежиз айтишмаган. Ҳақиқатан ҳам Навруз келди дегунча беморлар оёққа турар, бедармонлар дармонга кириб, камбағаллар ўзини тиклаб олардилар.

Навруз — хосиятли байрам. Шунинг учун ҳам ундан ким нима тиласа, ўшанга эришади. Яқин-яқинларда (тургунлик йилларини эсланг) биз қишлоқ аёллари сумалак пишириб, қўшиқ айтиб ўтирганимизда Тошкентдан бир раҳбар аёл келиб: «Нимага ҳамманг ҳудожўйлик қилиб ўтирибсанлар», — деб дағ-дағ қилган. Бечора кайиво аёлни «Навруз байрамини нишонлаянимиз», — деган гапи учун 3 кун савол-жавобга чақирган.

Навруз ота-боболаримиздан қилиб келатган мерос байрам. Бу байрамни уларнинг руҳлари кўриқлайди ва ўзидан кейинги авлодига кут-барака улашади. Ана шунақа менинг набиражонларим!»

Сиз бувижонингизга ариқ буйларида усаётган ялпиздан кел-

тириб беринг. Улар ялпизни кузларига суртиб, узоқ дуо қилишларию ва «Навруз ҳам келибди-да», — дейишларига разм солинг. Ҳа, юртимизга ардоқли булган Навруз кириб келди.

Азиз болалар! Биз шажараси буюк алломаларга тақалган фахр қилса арзигулик узбекмиз. Отабоболаримиз бизга ишониб топширган муқаддас урф-одатлар, анъаналарни, миллий байрамимиз Наврузни асрамоғимиз ва қадрламоғимиз лозимдир. Шунинг учун ҳам жонажон байрамимиз таомилига кура ерга дон уругини, кунгилларга эса яхшилиқ уругини қадаш фасли келди. Агрофингизга меҳр нигоҳи билан қаранг. Ушанда оддий бир гиёҳдан тортиб, баркамол инсонгача — барча-барчасидан меҳр топасиз.

Бувижон, қўлларинг дуога очгин,
Далалар бермоқда бизга ризқу-рўз.

Ям-яшил дунёни бошига кўйиб,
Кўёшдай кулмоқда муқаддас Навруз.
Бодом гулларига тўқилади ой,
Кўзлар қамашади: тунми ё кундуз,
Сумалак қовлаган қизлар сочига,
Бинафша тақади суоқли Навруз.
Онажон, боғларга қайтмоқда қушлар,
Ҳар гиёҳ заминдан боққан битта кўз.
Кўклам ҳавосига юрагингни оч,
Сенга дармон бўлиб келмоқда Навруз.
Ўзбегим, меҳнаткаш, ҳалола дехқоним,
Кўксимда сен учун асрайман бир сўз.
Ўзбекистон деган, Ватаним жоним,
Сенга жуда ўхшаб кетади Навруз.

нот» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасига қараб гизилладим. Ушбу бирлашма директори академик Шавкат Аҳадович Воҳидов ёш фазогирлар мактабига раҳбарлик қиларканлар.

Болалар, академик Шавкат бобонгиз ҳозир 66 ёшга кирибдилар, лекин юракларидаги чўғ сизларникидан қолишмайди, ғайратлари бирикки болага қарз бергулик, орзу-ниятлари эса оламжаҳон.

Шавкат бобонгиздан дарҳол ёш фазогирлар мактаби ҳақида суриштира бошладим. Ахир ўзим ҳам бунга сизлардан кам қизиқмайман-да.

Буни қарангларки, мен фа-

тилида мулоқотда булишаркан. Бунинг устига «Шаттл»даги курсатма-дастурлар ҳам инглиз тилида ёзилган экан. Агар Солижон тил билмаганида эди, у фазо кемасидаги ёзувларни ҳам ўқиёлмаган, ҳамроҳларининг гапларини ҳам тушунолмаган буларди. Демак, хизмат бурчини адо этолмасди ҳам.

Бундан ташқари адабиёт-у тарихни ҳам билиш лозим. Ахир ўз элининг адабий меросини яхши билмаган ёки халқининг тарихини айтиб беролмайдиган одам баркамол инсон булолмайди-да. Булгуси фазогир спорт билан мунтазам шуғулланиб, бада-

Ёш фазогирлар мактабида ўқиш даврида болалар узлари ёқтирган моделларни синаб куришади, ўз тажрибаларини бир-бирлари билан уртоқлашишади. Ва, энг муҳими, уларнинг ҳамкорликда ижод қилиш қобилияти шаклланади.

Айтмоқчи, ёш фазогирлар мактабида нафақат ўзбекистонлик, балки қозоғистонлик, тожикистонлик, қирғизистонлик, россиялик ва украиналик болалар ҳам ўқишади. Бундан ташқари, покистонлик, малайзиялик ва туркиялик болалар ҳам келишади. Шавкат бобонгизнинг айтишларича, бу йил яна Аме-

минадилар-у парвоз қиладилар. Бир фурсатдан сунг Ер йўлдошига етиб келишади ва ундаги кучли телескоплар ёрдамида кичкинагина мовий коптокча сиртидаги тоғлар ва денгизларни ургана бошлашади. Ёки астраномия дарсида Ернинг табиий йўлдоши булмиш Ой ҳақида дарс утилмоқда. Болалар мактаб космодромининг фазо кемасига утириб, Оймомо томон гизиллайдилар. Аввал орбитадан туриб, Ой сиртидаги тоғлар ва кратерлар, денгизларни томоша қиладилар. Кейин узларига мос жажжи скафандрларни кийиб, Ой сатҳига тушишади, унинг тупроғи ва тошларидан намуна олишади. Кейин яна фазо кемасига утиришади-ю, адабиёт дарси бошлангунича Ерга етиб келишади. Ва, адабиёт дарсида ҳазрати Навоийнинг янги газалини ўқишади:

**Жилва қилғоч Муштари
кўзни узоринг ёдидин,
Юз саодат ахтаридин ҳар
замон дурбор этар...**

Қани, айтинлар-чи, бунақанги келажак кимга ёқмайди?! Академик Шавкат бобонгиз сизларнинг келажакингизни ана шунақа тасаввур қиладилар. Коинотнинг кўз етмас сарҳадлари энди сизники.

Муҳаббат ЙЎЛДОШЕВА

КОИНОТДА ДАРС ЎТАМИЗ

ларга боқиб, бир юраги орзиқиб кетмайдиган болалар

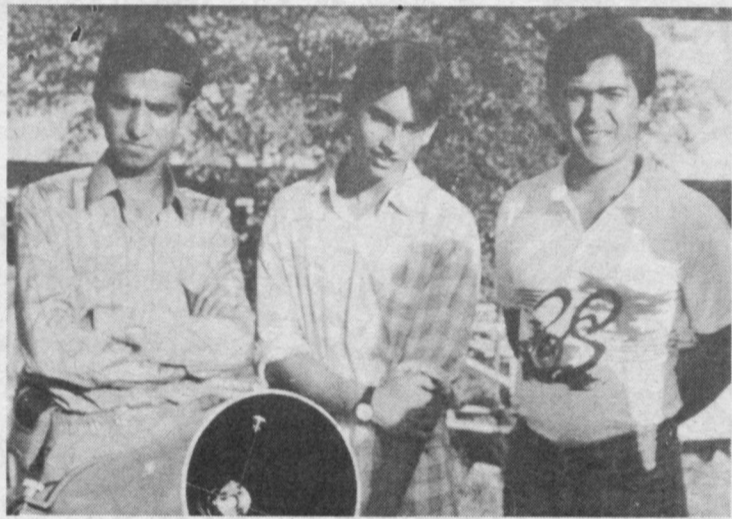
зогир булиш учун одам фақат соғлом булса бас, деб уйлардим. Шавкат бобонгиз билан

нани чиққитириб бориши лозим. Зеро, бақувват ва чидамли организмгина Коинотда юз бериши муқаррар булган ҳар қандай тасодифларга тайёр туради.

Ёш фазогирлар мактабига республикамизнинг турли вилоятларида ўтказиладиган махсус танловларнинг голиби булган иқтидорли, техникага қизиқадиган болалар қабул қилинадилар. Бу мактабдаги машғулотлар ёзги таътил кунларида — июндан то августгача ўтказилади. болалар хузурига фазогирлар, коинот соҳасида иш олиб бораётган олимлар ташриф буюрадилар.

рика, Япония ва Германиядан ҳам ёш фазогирлар ташриф буюришаркан.

Ана шунақа гаплар! Шавкат бобонгиз буларни гапиряптилар-у, менинг кўз олдимда ажабтовур манаралар пайдо буляпти. Яқинда, чорак асрми ёки ярим асрми вақт ўтганидан сунг, нафақат фазогирлар, балки болалар ҳам бемалол коинотга бориб келаверадилар. Айтилик, улар география дарсида ер шаридаги тоғлар ва денгизларни мавзуини утишлари лозим. Болалар ўқитувчиси билан ҳозирги «Бурон» ёки «Шаттл»га ўхшаш, балки улардан ҳам зўроқ космик кемага

Фазогир Солижон акангиз сиз қатори ёшлик пайтида, ёш фазогирлар мактабининг машғулотларига қатнашайётган покистонлик ва малайзиялик дўстлари билан бирга.

борми? Ҳа, албатта, угил болаларнинг жуда купчилиги фазогир булишни орзу қилади, уларни «Қандай қилиб фазогир булсам экан?», деган савол қийнайди. Дарҳақиқат, фазогир булиш учун қерда ўқиш керак экан?

Ўзим ҳам уйлаб уйимга столмай турганимда Ўзбекистонда «Ёш фазогирлар мактаби» борлигини билиб қолдим. «Шу пайтгача билмаганимни қаранглар-а», деб уйладим ва «Ўзбеккоин-

суҳбат чоғида узимнинг шунчалар қалта уйлаганимдан уялиб ҳам кетдим. Чунки, фазогир булиш учун яхши ўқиш, аниқ фанларни, яъни физика, математика, биология ва химия каби фанларни пухта урганиш, шунингдек она тили ва чет тилларни ҳам яхши билиш керак экан. «Тил билган - эл билади», — дейди доно халқимиз. Дарҳақиқат, Солижон акангиз ҳам «Шаттл» фазо кемасида парвоз қилганида у билан бирга учган 6 нафар астронавтлар инглиз

Солижон акангиз «Шаттл» фазо кемасида бирга учган америкалик фазогирлар билан бирга. Уларнинг орқасидан «Шаттл» кемаси тезроқ самога учини кўзлаб, қанотларини чоғлаб турибди.

НАВРЎЗОЙ БЎЛДИМ

Мана, баҳорги таъғилимиз ҳам бошланди. Биз 3-чоракни мактабда энг намунали яқунлаган синфлардан бири булибмиз. Синф раҳбаримиз Жамила опа Комилова шундай дедилар. Шунинг учун ҳам устозимиз бизларни таътил даврида бобомиз Амир Темур музейига, кўғирчоқ театрига ва ҳайванат боғига олиб бормоқчилар.

Биз ота-оналаримизни синфимизга таклиф қилиб, уларга Наврузга бағишланган байрам кечасини тақдим этдик. Мен Наврузой бўлдим. Дугоналарим — Гулчехра, Лайло, Нилуфарлар эса Баҳор гуллари булишди. Ва биз ота-оналаримизга ва бу кечани куришга келган бошқа устозларимизга баҳор ҳақи-

да, навруз ҳақида шеърлар айтиб бердик, рақсга тушдик ва қушиқлар куйладик. Айниқса сумалак, навруз ҳақидаги ривоятлар ҳаммага ёқди. Ота-оналаримиз биз тайёрлаган деворий суратларни жуда мақташди.

**Севара ҚОДИРОВА,
Тошкент шаҳридаги 243-
мактабнинг 4 -«Б» синф
ўқувчиси**

ҒОЛИБУ МАҒЛУБЛАР БУЛМАДИ

Гул байрами кенг маънода табиат гузалликларини асрашга ундовчи тadbирдир. Гул-хаёт кўрки, шодлик, гузаллик манбаи. Гул байрамида ўқувчи гулсеварлар узлари парваришла-

ган манзарали гуллари билан иштирок этдилар.

8-«А» иқтидорли синфнинг «Нилуфар» ва «Бинафша» гуруҳи узлари чизган гул расмлари, оқ матога юмшоқ ипак билан тиккан гул намуналари, рангли қоғозлардан ясаган гулдасталар, дераза парда, сочиқ, дастурхонга босилган гуллар намуналари, гуллар ва усимликлар ҳақидаги билимларини синаш билан беллашдилар. Гулсеварлар беллашувига мактаб директори Гавхар опа Қличева ва халқ таълими булимидан келган меҳмонлар ҳакамлик қилишди. Беллашувни шу синф ўқувчиси Ҳафизова Нилуфар узи ёзган шеъри билан бошлаб берди:

**Бугун байрам, гуллар
байрами
Шонли, ёруғ кунлар**

**байрами
Истиклолнинг илк
гунчалари
Биздек ўғил-қизлар
байрами.**

Байрамда голибу мағлублар булмади. Гуруҳлар билими, гулсеварликлари тенг келди. Биология фани ўқитувчиси Муслима опа Ражабованинг жонкуярлиги ва меҳнати эвазига мактабда ўтказилган бу тadbир кунгилли ўтди. Байрам сунггида барча меҳмонларга ўқувчилар парваришлаган гулларидан тақдим этдилар. Навруз арафасида ўтказилган гузаллик, нафосат байрами барча йиғилганларнинг ёдида анчагача сақланиб қоладиган бўлди.

**Нилуфар ҲАФИЗОВА,
Навоий шаҳар 8-ўрта
мактабнинг 8-синф
ўқувчиси**

АЪЛОЧИЛАРГА— СТИПЕНДИЯ

10-«А» синф ўқувчиси Мумина Ибдисва болалар жамғармаси вилоят булми томонидан ҳар ойда 500 сумдан иқтидорли ёшлар учун таъсис этган стипендиясини ола бошлади. Бундан руҳланган Мумина янада аъло баҳоларга ўқишга ҳаракат қилапти.

Мактабимизда бундай аълочи, жамоатчи ўқувчилар талайтина. Шулардан яна бири 6-«В» синф ўқувчиси Гавхар Аҳмедовадир. У Соктари қишлоқ фуқоролар йиғини раиси Шоди ака Усмонов томонидан таъсис этилган стипендияни олишга муваффақ бўлди.

**Матлуба ҒАЙБУЛЛАЕВА,
Бухоро вилояти
Ғиждувон туманидаги
40-мактабнинг 8-«А»
синф ўқувчиси**

ШЕЪР ЎЗАМАН ОЛҚИШЛАБ...

Сиз суратда учинчи синф ўқувчиси Шахноза Мадрахимовани кўриб турибсиз. Қарашлари тийрак бу қизнинг шеърлари содда, лўнда, аммо маълум мазмун ва маънони ўқувчи қўнглига жойлай оладиган экан. Ўзи учинчида ўқийдию шеър ўзади! Эртақлар ҳам ёзмақчи бўлади. Табрикласак бўлади! Ахир айрим учинчида ўқийдиганлар хатто тўғри ўзишни ҳам билишмайди-ку... Сиз ҳам унинг ёзганларини ўқиб кўринг. Эҳтимол, сизда ҳам унга ҳавас уйғонар. Эҳтимол ўзингиз ҳам кўлингизга қалам олиб, кўнглингиздаги гапларни қоғозга туширмақчи бўларсиз. Чунки тенгдошингиз шундай сатрлар бита олади-ю нега энди сиз ундан ибрат олмаслингиз керак?.. Ҳа, ёзинг, болалар, шеър ёзинг, ҳикоя ёзинг. Ўзишлар натижасида саводхонлигингиз ортади. Билим ва билиш доиранингиз кенгайди. Натижада сизнинг ҳам шеърларингизни Шахнозаники каби ўз газетангизда эълон қиламиз.

Онажоним

Шеър ўзаман олқишлаб,
Атрофини нақшлаб,
Шу гўзал шеърларимни
Онамларга бағишлаб.

Энг зўр шеърим шу бўлар,
Одамнинг кўнгли тўлар.
Шеъримдан таъсирланиб
Онажоним шод кулар!

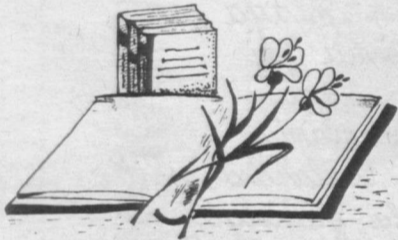
МУСТАҚИЛЛИК

Мустақиллик, одамлар
Сени бир умр кутди.
Гул умри кетиб зое
Сенсиз ҳаётдан ўтди.

Мустақил бўлмаган эл
Қандай ҳаёт кечирсин?
Бундай кунни шамоллар
Узоқларга учирсин!

Истиқлолга шеър битди,
Жажжи қизинг Шахноза.
Мадҳиянгни бир умр
Қилар юртга овоза!

Шахноза
МАДРАХИМОВА,
Тошкентдаги
227-мактабнинг 3-синф
ўқувчиси

ЙЎЛ ҚОИДАСИ— УМР ФОЙДАСИ

Мақтабимизда синфлараро «Светофор-98» мусобақаси утказилди. Бу мусобақада барча синф ўқувчилари йўл қоидаси буйича ўз билимларини синаб кўрдилар. «Светофор-98» мусобақасининг шартлари табрик, пиёдалар ҳаракати ва шикастланганда биринчи тиббий ёрдам беришга, йўл белгиларига, велосипедчилар ҳаракатига ва «Ёш инспекторлар отряди» фаолиятига доир саволлардан иборат эди. Қизгин баҳслар билан утган финал босқичда 1-уринни 6-«Б» синф ўқувчилари эгалладилар ва мактаб буйича мутлоқ ғолиб деб топилдилар.

Сунбула
ОТАМИРЗАЕВА,
Наманган вилояти
Уйчи туманидаги 1-
мактабнинг 6-«Б» синф
ўқувчиси.

ҲАРАКАТ ХАВФСИЗЛИГИГА БАҒИШЛАНДИ

Туманимизда ҳар йили мактаблараро «Яшил чироқ» мусобақалари утказилади. Бу йил ҳам республикамизда ҳаракат хавфсизлиги ойлиги утказилиши муносабати

билан мақтабимизда «Яшил чироқ-98» куриги булиб утди. Унда «Оқ йўл» гуруҳи қатнашиб фахрли— биринчи уринни эгаллади ва вилоятда утказилган мусобақаларда қатнашиш ҳуқуқини кўлга киритди. Мен бу гуруҳнинг ишқибозиман. Чунки унда Хуршида, Шафоат, Қаҳрамон, Дилфуза каби синфдош дустларим мақтабимиз обрусини оширишда ўз ҳиссаларини қўшишди. Бундан нафақат мен, балки бутун мақтабимиз ўқувчи ва устозлари хурсанд.

Малоҳат
ЭШМЎМИНОВА,
Сурхондарё вилояти
Денов тумани
6-мактабнинг 6-синф
ўқувчиси.

МЕН ШУНДАЙ ТУШУНАМАН

Бизга тез-тез «Ватанни севинглар», дейишади. Кеча мақтабимизга янги адабиёт ўқитувчиси келди. Биз олдинги дарсда: «Ватанимни севаман» деган мавзуда иншо ёзгандик. Янги муаллимиз иншолашимизни ўқитиб кўрдилар. Бирортамизники ҳам уларга ёқмади.

«Ҳаммаларинг китобда ўқиган, телевизор, радиодан эшитган гапларингизни ёзибсизлар, бу тўғри эмас. Ҳар битталаринг уларингнинг уйлаганларингни, юракларингизда нима булса, шунингиз ёзинглар», — дедилар.

Мен роса уйладим. Охири шундай деб ёздим. «Ўзбекистонда менинг бобом, унинг боболари, бувим, унинг бувилари яшаган. Қабристонда уларнинг қабрлари бор. Яна менинг катта ойижонларим, дадажонларим,

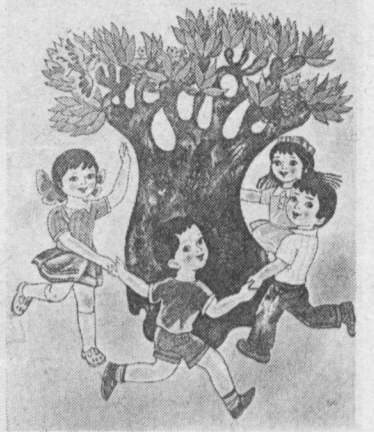
опам, адам, укаларим ҳам шунда яшайди. Шунинг учун мен Ватанимни яхши кўраман. Яна маҳалламиз, мақтабимизда гуллар кўп, шунинг учун ҳам севаман. Бизда ҳамма болаларни яхши кўради, уларга совға беришади. Шунинг учун ҳам сева арзийди», деб ёздим.

Эртага адабиёт дарси бор, иншом муаллимизга ёқармикан, сиз нима деб ёзардингиз, уртоқжонлар?

Дилором ИКРОМОВА,
Тошкент шаҳри,
Муҳаббат Назарова
мактаби 5-синф.

«Т Ю» дан:

Дилором ўз мақола-сига кичкина табрик ҳам илова қилибди. Ойижони, «Шарқ» концерни ҳисобчиси Мукаррама Турсунованинг туғилган куни Наврўзда ни-

шонланар экан. Табриги — шеърим. Демак, бу қизалоғимизда адабиётга ихлос бор. Насиб қилса, ўсиб-улғайиб, ойижонига садоқатли, маҳалласига ардоқли қиз бўлади, деб ният қиламиз.

Ойижоним, яхшисиз,
Уйимизнинг нақшисиз.
Меҳрингиз бир дарёдир,
Ўғитингиз дунёдир.
Ўсиб, улғайсам бир кун
Сизга лойиқ бўламан.
Ишчан, оқила, чаққон,
Хуш чиройлик бўламан.

СИНГЛИМГА ТУФЛИ ТИКИБ БЕРДИМ

Мақтабимиз бизнинг энг сеvimли масканимиз. Биз мактабда фақатгина таълим олмаймиз, балки хунар ҳам урганамиз. Мақтабимиз директори Т. Раҳмонов ташаббуслари билан бизда мактаб устахонаси, тикувчилик цехи ва косибчилик устахонаси ташкил этилган. Косибчилик устахонасига Хошимжон ака Отахонов раҳбарлик қилади-

лар. Қизларимиз булса тикувчилик цехида миллий кийим-кечакларни тикиш сирларини урганамиз, уларни ҳар ойда бир марта утказилган мактаб ярмаркасида намойиш этадилар. Ундан тушган моддий маблағга яна керакли материалларни сотиб оладилар. Мақтаб устахонасида ясалган уй-рузгор буюмларини кўриб ота-оналаримиз жуда хурсанд

буладилар. Яқинда мен кичкина синглим Мухлисага чиройли туфли тикиб бердим. Мухлисадан ҳам кўпроқ ойижоним хурсанд булдилар: «Хунарли бул, хунарли киши доимо элда азиз булади», — дедилар.

Козим ЎСАРОВ,
Балиқчи туманидаги
19-ўрта мактабнинг
9-синф
ўқувчиси.

«АЛИФБЕ»НИ ЁЗГАН УСТОЗ

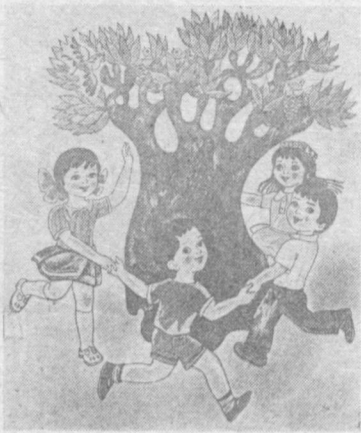
«Алифбе» китобининг биринчи муаллифи, устоз мураббий Оқилхон Шарафуддиннинг 100 йиллик таваллудларига бағишлаб мақтабимизда 1-синфлар уртасида «Алифбе» байрами босқичма-босқич утказилди. 1-«В» синф ўқувчилари устозлари билан биргаликда байрамга алоҳида эъти-

Хотира

бор ва жонкуярлик билан тайёргарлик кўрганликлари учун улар «Энг яхши байрам иштирокчиси» деб эълон қилинди.

Устоз мураббийни хотирлаб утказилган байрам жуда файзли утди.

Шоҳида ЭРГАШЕВА,
Фарғона вилояти, Ўзбекистон тумани
8-ўрта мактабнинг 6-синф ўқувчиси.

лар кушандаси булган чигиртка ва бошқа турли хил курт-кумурсаларга қирон келтиради. Биологларнинг айтишича, улар бир кунда 300-400 граммгача турли ҳашаротлар билан озиқланаркан.

Шу жумладан, каклик, беданаларнинг ҳам сони йил сайин купайиш урнига камайиб кетаётганлиги ҳам фикримизнинг ёрқин далилидир. Уларнинг купаймаслигига ҳам айрим браконьерларни-

ҚАНОТЛИ ДҮСТЛАРИМИЗ

Биз кушларни тинчлик ва дустликнинг рамзи сифатида биламиз. Мовийлик бағрига кириб, мағрур қанот силкитаётган кушларни куриб ҳар дақиқа ич-ичингдан қувониб кетасан киши. Майли, мусаффо кенглигимизда уз бахтини кўз-кўз қилиб тинчлик кушлари парвоз этсин.

КҮК ҚАРҒА — КҮКЙЎТАЛГА «ДАВО...»

Биз табиат фарзандимиз. Кушлару ҳайвонлар, тоғу тошлар, дарахту гиёҳлар, ям-яшил қиру адирлар, сув, ҳаво — буларнинг ҳаммаси табиатнинг бизга тортиқ қилган инъомларидир. Биз бу бойликларни асраб-авайлаб купайтиришимиз керак. Табиийки, ҳозирги пайтда ноёб кушлар ва ҳайвонларнинг баъзи бир турлари йуқолиб кетяпти ёки камайиб йуқолиш арафасида турибди. Бу табиатга лоқайд қарашимизнинг ёки лоқайд қараб келаётганлигимизнинг оқибати эмасмикин? Дарҳақиқат, инсоннинг табиатга, табиий бойликларга бефарқ қарашини оқибатида кушларнинг 139 тури тамомила ном-нишонсиз йуқолганлиги олимлар томонидан аниқланди. Шунга қўра «Қизил китоб»дан кушларнинг 33 тури ва кенжа тури жой олган. Мана шу турларнинг деярли купчилигини бизнинг ҳудудимизда учратиш мумкин. Лекин улар ҳозирги кунда инсон муҳофазасига муҳтож. Масалан, оддий бир куш — кукқарғанинг камайиб кетаётганлиги ҳеч кимга сир эмас. Купинча айримлар бу кушни гуштини кукйўтал касаллигига чалинган беморларга едирса шифо булади, деб уларни овлашдан ҳам қайтмайдилар. Кукқарғани жамиятга булган фойдаси фақат шугинадан иборатми? Аксинча, у бошоқли экин-

нг «ҳисса»си йуқ эмас дейсизми? Саёқ овчилар аллақачонлар каклик, беданалар тутишни «мутахассиси» бўлиб кетишган. Сув бўйига келаётган бир туду какликлар галаси қулбола тузоққа қандай илинганини узи билмай қолади. Ёки каклик тутишни яна бошқа бир тури — тур ичига ургочи какликни солиб куйишади ва шу мода каклик туфайли бир нечта каклик браконьерларнинг улжасига айланади. Куп усуллар билан куш овлашни урганиб олган саёқ овчилар оз булса-да ҳозир ҳам учраб туради. Беданаларни тутиш ҳам бундан мустасно эмас. Бубеозор кушларни жамиятга нима зарари бор? Аксинча, бу кушлар тоғлардаги турли хил ноёб усимликларни турли зараркунадалардан тозалайди. Тўғри, қиш фаслида қор қалин ёғиб, ҳарорат пасайган пайтда какликларнинг узи қишлоқлар томон дон топишни ниятида пастлайдилар. Баъзи кишилар уларга дон бериш урнига осонгина тутиб олади-лар...

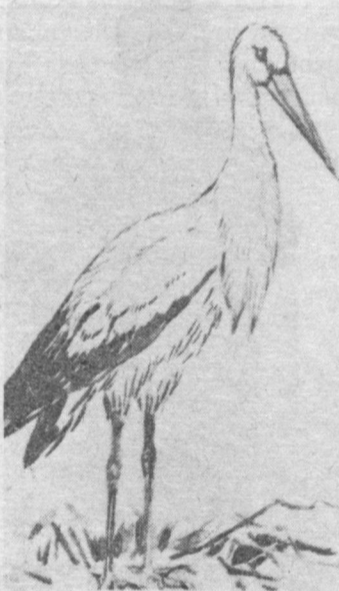
Баҳор фаслига келиб какликлар 15-20 тагача тухум қўяди. Баъзи бешафқат кишилар тухумларни шундайгина уйларига олиб кетиб, курк булган товугининг тагига босиб қўядилар. Натижада «ферма»ча вужудга келади. Бундай ҳолларни Қашқадарё вилоятининг Китоб туманидаги Бодомзор, Қойни, Башир, Матмон сингари тоғли қишлоқларда яшовчи аҳоли орасида учратиш мумкин. Тоғ ҳашаротларини қириб келаётган бу беозор паррандаларга булган муносабат шундан иборатми?..

БОЙЎҒЛИ ЁМОНМИ?

Купинча кишилар укки, бойўғлилар ҳақида ёмон фикрда буладилар. Гуе улар ёмонлик даракчиси эмиш. Р. Н. Макленбурцев маълумотларига қўра, тунгги йиртқич куш — «Бойқуш»нинг овқат чиқиндисидан 22 та чул сичқони, 6 та уй сичқони, 4 та узунбурун сичқон, 2 та кумсичқон ва 1 та курсичқон қолдиги топилган. Бундан ташқари кушлар зараркунада ҳашаротлар билан бир қаторда касаллик тарқатувчи баъзи сут эмизувчи, кемирувчиларни йуқотишда ин-

сонга жуда катта фойда келтиради. Олимларнинг ҳисоблаб чиқишига қараганда 2 та миққий (қуйқа) қуши бир кунда уз болаларига 9 та

юмронқозик, 5 та чул сичқони, 2 та дала сичқони, 1 та сичқон боласини келтирганлиги маълум булди.

БИР ҚАЛДИРҒОЧ БИР МИЛЛИОН ҲАШОРАТ ЕЙДИ

Битта қалдирғоч ёз мобайнида 1 миллионга яқин ҳашаротни қириб ташлайди. Бошқа кушлар емайдиган тукли ҳашаротларнинг 100 тасини какку бир соатда еб битиради. Япалоққуш эса ёз мобайнида 1000 та сичқонни еб, 1 тоннадан купроқ донни асраб қолади. Ёки чумчүксимон кушлардан фотмачумчүк 18 соатда 370-380 марта, чүгурчүк 17 соат мобайнида 198 марта, қалдирғоч 295 марта, қизилиштон 24 соат ичида 469 марта уз уясига овқат ташиганлиги аниқланган.

ЖАННАТ ҚУШИ

Бизнинг ҳудудимизда дарсликка киритилмаган кушлар ҳам учрайди. Масалан, жаннат қуши (жаннат паш-

*Bahor keldi yurtimizga
Köm-kök böldi kamma yoq
Sevinch bilan bir qara
Bogga shigdik kammamiz
Köm-kök baxmal toғlardan oshib
Sizni kutar lola-gulingiz
Qirda kishlar toy-qulinchoglar
Qaytib kelgan tuylak qaldirgoch
Bolajonlar oyrab halingiz!*

Lola bilan boychichak

*Bahor keldi elimizga
Toғga shigdi bolajonlar
Lola tirib keldik, biz
Qalqanlari boychichak*

Ahmedov Muhammad Nomon

*Fargona viloyati Beshkerviz
tumani Tafur Gulom nomidagi
42-orta maktabning 3-b=
sinf oquvchisi*

шахури) ваҳмақуш ва бошқа кушлар учрайди. Улар ҳам узининг қизиқ хусусиятлари билан ажралиб туради. Пашша, чивин ва бошқа кичик ҳашаротлар уларнинг энг яхши курган овқатларидан бири ҳисобланади. Жаннат қушининг патлари жуда чиройли булгани учун Европаликлар «Жаннат қуши» деб номлаганлар. Бу кушни бир вақтлар узимизда ҳам чиройли патлари учун овлаганлар. Ҳозир буларнинг тури анча камайиб қолган.

УЯДАН ОЁҚ КИЙИМ ЯСАЙДИЛАР

Ваҳма қуш эса дарахт шохларига ажойиб осма сават шаклида уя қуриб, уянинг кириш жойига қопқоқ ҳам қи-

лади. Куш учиб кетаётганида уяни «қулфлаб» кетади. Шарқий Европа аҳолиси ваҳмақушлар уясидан уйда кийиладиган юмшоқ оёқ кийими ясайди. Чунки бу нозик куш уясини ҳар хил жунлардан, ургимчак ипларидан ва усимлик толаларидан мустаҳкам қилиб туқийди. Уз-узидан маълумки, ҳатто мана шу митти кушларимизга қадар жамиятимизга жуда катта фойда келтиради. Бизнинг диёримиз ресурсларга бой. Уларни янада бойитиш узимизнинг қулимизда. Демак, табиатни муҳофазга қилишни куруқ оғзаки билимлар билан чегаралаб бормасдан, балки уларни уз меҳнатимиз билан мустаҳкамлашимиз лозим.

Азамат СУЮНОВ

ЁШ ИҚТИСОДЧИ

YOSH IQTISODCHI "Тонг юлдузи"га илова иқтисодий газета

БЕМОРЛАРГА МАЛҲАМИ ЖОН

"Соғлом авлод учун" халқаро хайрия жамғармасида Япония ҳукуматидан жами 120 минг АҚШ доллари миқдорида грант олишга иккита битим имзоланди. Бу

грантлар жамғарманинг Тошкентдаги 5-болалар шифохонаси ва кўзи ожиз болалар интернат-мактабини замонавий жиҳозлар билан таъминлашга қаратилган.

КЎКЛАМ ҚУВОНЧЛАРИ

"Ёмғир ёғалоқ - ям-яшил ўтлоқ".

"Энди толбаргак тақсам бўлар".

"Баҳор ҳавосига ишониш қийин".

Наврўз - энг аввало эртанги кунга пойдевор тиклаш, ризқ-рўз уруғини сочиш фасли. Тақдир боғи учун орзу кўчатлари экадиган мавсум.

Ҳар дақиқаси ойлар салмоғига тенг кунларда ота-боболаримиз ҳаммадан аввал кўчат экишга киришганлар. Зеро, бобомиз Амир Темур ҳазратлари ҳам "Шоҳ бўлсанг-да боғ ярат, гадо бўлсанг-да боғ ярат!" деб бежиз васият қилмаганлар.

Бизнинг халқимиз табиятан мева-чевадан кўра ҳам уй солишга ўчроқ. Оталар ишкоми тўла узумни қиши билан еб ётишни хаёлига ҳам келтирмайди. Лекин... фарзанд кўрган заҳоти унга атаб терак экади. Ўн йилдан сўнг етилган теракни кесиб, иморат бошлайди. Фарзанд вояга етгунича унга аталган уй ҳам битади.

Мана шундай миллий эҳтиёжимизни ўзимизда етиштирилган ёғочлар ҳисобига қопланишини таъминлаш мақсадида 1994 йилнинг 8 феввалида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси "Саноат теракчилигини ривожлантириш ва бошқа тез ўсувчи ёғочбоп дарахтзорларни барпо этишга оид чора-тадбирлар тўғрисида" қарор қабул қилган. Бу кўрсатма асосида мамлакатимизда гоят улкан ишлар амалга ошириляпти. Кекса-фахрий отахонлардан тортиб боғча болаларигача кўчат, гул экиш билан машғул.

ҚАЛАМЧА ЭКИШНИ УНУТМАНГ

Сиз-чи? Сиз - ўспирин тенгдошларим - бу умумхалқ ҳаракатида қатнаш аяпсизми? "Кўчатлар - пул туради, биз ҳадеб ота-онамиздан пул сўрашга тортинаяпмиз" дейсизми? Рост, сиз энди катта бўлиб қолдингиз. Пул сўрамай, ўзингиз жиндек ҳаракат қилинг. Шудокқина йўл ёқаларида минглаб-миллионлаб кўчатлар қалалиб ётибди. Сиз ана шуларга жон бағишласангиз бўлди.

"Қандай қилиб?" дейсизми? Жуда осон.

Мана, тингланг: теракнинг барча навлари уруғидан ҳам, илдизидан ҳам, новдасидан ҳам кўпаяверади. Сиз новддан қаламча қилиб кўчат етиштиринг. Бирини олиб кўрпадек ерда юзтадан ортиқ кўчат етиштиришингиз мумкин. Иккинчи йили бу кўчатларни кўчириб, бошқа ерга - иложи бори-ча ариқ ёқаларига оралатиб экиб кўйинг. Молҳолдан асрасангиз, бўлди. У ёғи ўзи ўсаверади. Қарабсизки, 8-10 йилда иморатга ёғочингиз тап-тайёр.

Қаламча қилиш учун ўсаётган теракнинг шохларидан кесиш ярамайди. Сиз қишлоқда етилиб, бултур тагидан кесиб олинган терак туптаги (тўнкаси)дан ўсиб чиққан сурх новдалардан топинг. Улардан уч-тўрттасини кесмай жойида қолдиринг. Улар кучли томир устида 2-марта терак бўлиб ўсиб етилади. Кесган новдаларни бир қарич-бир қарич узунликда ўткир асбоб билан кесиб, юмшатиш билан ерда олинган энсиз эгатларга қадаб чиқинг. Қаламчаларни қадашда куртаги ерга эмас, тепага қараган ҳолатда экилишига эътибор беринг.

Эсингизда бўлсин:

- Бир гектар дарахтзор йилига 18 минг куб метр ҳавони тозалайди. 5-10 тонна карбонат ангидридни ютади. 50-60 тонна чангни ушлаб қолади. 10-12 тонна кислород ажратиб чиқаради. 50-70 тонна чангни ушлаб қолади.
- Россиядаги ёғочбоп дарахтлар 50-60 йилда, биздаги туплар эса 8-10 йилда етилади.
- Бир гектардаги "Беллеана", "Бахофена" оқ теракларини маҳаллий навлари 1000 куб метр тахта ёғоч беради.
- Бир куб метр тахта ёғочидан 280 кило целлюлоза ёки қоғоз олиш мумкин.

Талаб деган тушунча ерда ҳаёт вужудга келган пайтдан бошлаб жамият ўртасида пайдо бўлган дейилса, муболаға бўлмас. Дастлабки даврларда талаб жўн, оддий бўлган ва инсоннинг емиши, совуқдан сақланиши ва бошқалар учун атрофдаги табиатда нимаики бўлса, шу нарсаларнинг ўзи билангина қондирилган. Инсоннинг, қолаверса, ердаги жамики тирик мавжудотларнинг талаб-эҳтиёжларини қондириш учун зарур нарсаларнинг ҳаммасини табиатнинг ўзи тайёрлаб бериб турган. Табиатнинг ўзи гўё бойликлар яратувчи бўлиб майдонга чиққан ва турли-туман тирик мавжудотларнинг ҳаёти сақланиб, насллари кўпайиб боришини таъминлашга керакли нарсаларнинг ҳаммасини ўзи яратиб турган.

Табиат яратган ва истеъмол учун яроқли бўлган нарсаларнинг ҳаммаси аслида чекланган эканлигини инсон сезди ва тушуна бошлади. Талабнинг яхши қондилмаслиги, кўпинча эса оч қолиш ҳам инсонни истеъмол қилинадиган бойликлар хилини кўпайтириш ва уларни такрор ишлаб чиқаришни кенгайтириш йўлларини ўйлаб, уларни излаб топишга, шу йўлларда ишлашга мажбур қилди.

Бирмунча қобилиятли ва серҳаракат одамларда истеъмол қилинадиган баъзи бойликларнинг ортиқчаси пайдо бўлиб борди, дастлаб мана шу бойликлар бир одамнинг иккинчи бир одамга тавсия этадиган таклифи сифатида, алмашинадиган ёки тенг қиймат (пул) эвазига бериладиган товарлар сифатида майдонга чиқди.

Шундай қилиб, талаб деган тушунча, кейин эса таклиф, истеъмол ва ишлаб чиқариш деган тушунчалар ердаги ҳаётнинг доимий йўлдоши бўлиб келган ва шундай бўлиб қолади. Буларнинг йўқолиб кетиши ҳар қандай маданият, ҳар қандай цивилизациянинг ҳалок бўлиб кетиши, деган маънони билдирган бўлур эди.

Бозор қонуниятларига мувофиқ иш олиб борадиган, иқтисодий ечимларни эса асосан марказни четлаб туриб қабул қиладиган иқтисодийни эса бозор иқтисодиёти деб аташ русум бўлган.

БОЗОР

ТАЛАБ

Талаб - бу, шунчаки эҳтиёж эмас, балки тўловга қобил, пул билан таъминланган эҳтиёждир. Масалан, автомашинага эҳтиёжи бор кишининг кўлидаги пули уни сотиб олишга етмаслиги мумкин. Бу ҳолда у автомашинани сотиб ололмайди.

Талаб дейилганда, одатда, товар ёки хизматларни сотиб оладиган ҳақиқий ва потенциал харидорларнинг ҳатти-ҳаракатларини таърифлаб берувчи умумлаштирилган атама тушунилади.

Талабнинг ҳажми деган ибора харидорлар муайян вақт мобайнида сотиб олишни истайдиган товарлар миқдорини билдиради. У мазкур товарнинг баҳоси ва бошқа товарлар (истеъмол хоссаларига кўра бир-бирини тўлдирадиган ёки муқобил товарлар) баҳосини, шунингдек харидорларнинг даромадлари ҳамда товарга кўядиган ўзига хос талабларини ўз ичига оладиган бошқа омилларга боғлиқ бўлади.

У ёки бу товарга бўлган талаб, аслида, шу товар бозорга кўйилган бўлса, керакли миқдордаги товарни сотиб олиш учун харидорнинг чинакам истагидан ташқари, зарур молиявий имкониятлари ҳам бор, деган маънони билдиради.

Одатда шароитлар бирдек бўлганда товарга бўлган талаб ҳажми шу товар баҳоси пасайганида ортади ва аксинча, икки сабабга кўра, камаяди. Биринчидан, баҳо нечоғлик паст бўлса, шунча кўп сондаги харидорлар шу товарни сотиб олишга интилиб, ўзаро рақобат қилади. Иккинчидан, баҳо нечоғлик паст бўлса, харидорда бу товарни исталган пайтда сотиб олиш имконияти шунча кўп бўлади.

Талаб харидорнинг ҳатти-ҳаракатини таърифлаб берадиган умумлаштирувчи атама бўлганидек, таклиф деган тушунча ҳам ҳақиқий ва потенциал сотувчиларнинг ҳатти-ҳаракатларини тасвирлаш учун ишлатиладиган умумий кўрсаткичдир.

ТАКЛИФ

Худди талаб мисолида бўлганидек, "таклиф" тушун-

часини тадқиқ қилишда ҳам таклиф ҳажми, таклиф шкаласи ва таклиф эгри чизиғи, деган иборалардан фойдаланилади.

Таклиф - ишлаб чиқарувчилар томонидан ишлаб чиқарилган ва муайян пайтда бозорга чиқарилган ёки келтирилиши аниқ бўлган жами товарлар ва хизматлар миқдоридир. Бирон бир сабабга кўра сотиш учун етказиб берилмайдиган маҳсулотни бозор ҳисобга олмайди ва у таклифга кирмайди.

Таклиф ҳажми дейилганида сотувчиларнинг маълум вақт мобайнида сотишга мўлжалланган товарларининг миқдори тушунилади.

Таклиф ҳажмини фақат сотувчиларнинг ҳатти-ҳаракатлари белгилаб берса, сотув ҳажмини сотувчилар ҳам, харидорлар ҳам белгилаб берадилар.

Баҳолар паст бўлганда талаб ҳажми таклиф ҳажмидан ортиб кетади, чунки истеъмолчиларни сотувчилар мўлжаллаганидан кўпроқ миқдорда сотиб олишни истайдилар. Баҳолар кўтарилганида эса, аксинча, таклиф ҳажми талаб ҳажмидан катта бўлади, чунки сотувчиларни шу баҳода кўпроқ сотишни истасалар, харидорлар эса бундай юқори баҳодаги товарни кўп миқдорда сотиб олишни хоҳламайдилар.

Таклиф ҳажми талаб ҳажмига тенг бўлиб турган пайтдаги баҳо мувозанат баҳоси деб аталади. Мувозанат баҳоси қарор топган маҳалдаги талаб ва таклиф ҳажми мувозанат ҳажми дейилади.

Баҳо мувозанат баҳосидан паст бўлса, талабнинг ортиб кетишини, яъни танқислик юзага келишини пайқаш қийин эмас. Аксинча, баҳо мувозанат баҳосидан юқори бўлса, бозорда таклиф ортиқча бўлиб қолади.

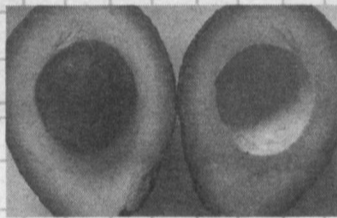
Баҳо ҳар қандай бўлиб турганда ҳам харидорлар оғир ҳамиша сотилган товарлар ҳажмига тенг бўлиб чиқади, чунки ҳар бир олди-сотдида харидор ва сотувчи иштирок этади ва ҳар бир олди-сотдидаги харидор суммаси сотилган товарлар суммасига тенг бўлади. Лекин, бу - баҳолар ҳар қандай бўлганда ҳам бозор мувозанатда туради, деб даъво қилиш учун баҳона бўлмайди.

МУҚОБИЛ ҲАМАА ЖУФТ ТОВАРЛАРНИНГ ТАЛАБ ВА ТАКЛИФГА ТАЪСИРИ

Истеъмолчилар талабларига ҳаммадан кўп таъсир ўтказадиган омиллардан тўрттаси диққатни ўзига жалб қилади. Булар бир-бирига боғлиқ товарлар (бир-бирини тўлдирадиган ва бир-бирига муқобил бўлган товарлар) баҳоси, харидорларнинг даромадлари, дидлари ва олдиндан мўлжал қилинадиган (прогноزلандиган) баҳолардир.

Бозорга тушадиган ҳар бир товарнинг ўз истеъмол хоссалари бўйича бир товарга муқобил келадиган бошқа турлари бўлади, одатда. Масалан, пишлокқа бошқа сут маҳсулотлари, стулга кресло, троллейбусга автобус муқобилдир ва ҳоказо. Бир турдаги товар баҳосининг ўзгариши, одатда, унга муқобил бўлган бошқа турдаги товарга талаб ҳажми ва баҳосига муқаррар таъсир ўтказadi. Масалан, кунгабоқар мойи баҳосининг ортиши пахта мойига бўлган талаб ҳажми ортишига электр энергияси баҳосининг кўтариллиши электр товарларга бўлган талабни камайтиради ва ҳоказо.

Бир товар баҳоси ўзгаришининг бошқа товарга бўлган талабга нечоғлик кўп таъсир кўрсатиши шу товарлар бир-бирини тўлдирадиган (комплиментар) товарларми ёки бир-бирининг ўрнини босадиган товарларми (субститутларми), ана шунга кўп жиҳатдан боғлиқ.

Бир-бирини тўлдирадиган товарлар деб, бирининг баҳоси кўтарилганида иккинчисига бўлган талаб ҳажми камайиб кетадиган товарларга айтилади. Масалан, булар бензин - автомобиль, шим - камар, мевалар - мевани сиқиб сувини оладиган машина жуфт товарлардир.

Бир-бирининг ўрнини босадиган товарлар шундай товарларки, улардан бири баҳосининг кўтариллиши бозор баҳосининг ҳар бир қийматида иккинчисига бўлган талаб ҳажмининг ўсишига олиб боради. Буларга, масалан, транспорт, алоқа, озиқ-овқатларнинг ҳар хил турлари ва бошқалар кирди. Ҳақиқий амалиётда товарларнинг бир-бирининг ўрнини босиш ҳоллари бир-бирини тўлдириб ҳодисасидан кўра кўпроқ учрайди ва кўпроқ намоён бўлади.

Товарларнинг бир-бири ўрнини босувчанлиги ва бир-бирини тўлдирувчанлиги ортиб боришининг энг сезиларли омили бозорда янги товарлар ва хизматлар турлари пайдо бўлишига олиб келадиган фан-техника ютуқларининг амалда татбиқ этилишидир.

Натижада мавжуд (анъанавий) товар ва моддий бойликлар ҳамда хизматлар тур-

ларига талаблар ҳажми ўзгаради.

ХАРИДОРЛАРНИНГ ДАРОМАДЛАРИ, ДИДАИ ЎСТАНИ САЙИН ТАЛАБ, ТАКЛИФ ВА БАҲОНИНГ ЎЗГАРИШИ

Даромадларининг ўзгариши товарлар бозоридаги талаблар даражасига сезиларли таъсир ўтказadi. Даромадлар ўсиб борганида одамлар уларни турли харидларга сарфлашни истайдилар ва сарфлайдилар ҳам (бориб турган зикнларни ҳисобга олмаганда), бу жуда мантиқий гап. Товарлар ва хизматларнинг кўпгина турларига бўлган талаблар ҳажми ортиб боради, лекин уларнинг ҳамма турларига нисбатан эмас. Сабаб шуки, кўпчилик одамлар ўз даромадларини ортиб борган сайин ўзларининг талабларини анча қулай, сифатли ва нуфузли товар ва хизматлар билан қондиришга ҳаракат қиладилар ва буларнинг баҳосига қарамайдилар. Натижада аҳоли даромадларининг ортиши, одатда, паст деб юрйтиладиган молларга талаб пасайиб, рисоладагидек деб аталадиган товарларга талаблар ортиши билан бирга давом этиб боради ("қимматроқ бўлса ҳамки, яхшироқ ва тозароқ бўлсин" деган самумнда). Чиндан ҳам, маълумда етиб олиш мумкин бўлган жойга автобусда юриб, силкинаверишга на ҳожат ёки электр парма сотиб олиш мумкин бўлган пайтда кўл парма не керак?

Бозордаги талаб ҳажми харидорларнинг абсолют сонига ҳам шак-шубҳасиз боғлиқ. Потенциал харидорларнинг ўртача даромадлари ўзгармай тураверганида бу харидорлар бозорда қанчалик кўп бўлса, баҳоларнинг ҳар бир қийматида ҳар қандай товарга бўлган талаб ҳажми, одатда, шунча катта бўлади.

Талаб ҳажмига таъсир

ўтказадиган бошқа омиллар орасида истеъмолчиларнинг нималарни афзал кўришини ва уларнинг дидларини ҳам кўрсатиб ўтиш керак, бу нарсалар жамият, миллий анъаналар, урф-одатлар, кишиларнинг билим даражаси ва реклама таъсири остида шаклланиб боради. Масалан, Японияда гуручга бўлган талаб ҳажми турли омиллар таъсирига анча кам даражада боғлиқ бўлади, чунки гуруч японлар овқатининг энг муҳим анъанавий масаллигидир.

Бизнинг халқимиз эса ҳамиша нон, ёғлиқ таом ва шойи ипак кийимларни кўпроқ хуш кўрган. Болажон Ўзбекистон бозорларида болалар кийимлари энг серхаридор товарлардир.

Т.АҲМАДЖОНОВ.

ПОЙТАХТИМИЗ ТАРИХИНИ БИЛАСИЗМИ?

Чоч — Мадина аш-Шош — Бинкат — Тошкент

Дастлабки шаҳар ўрни - Шоштепа (Чоч шаҳри)	мил. ав. 6-аср - милодий 1-4-асрлар
Тошкент воҳаси Қанғха давлати таркибида	мил.ав. 2-аср
Турк ҳоқонлиги таркибида	6-аср
Чоч давлатини араблар босиб олиши	8-аср 1-чораги
Мадина аш-Шош (Салор бўйида) - қадимги Тошкент шаҳри	милодий 1-8 асрлар
Шаҳарнинг Салор бўйидан (Мадина аш-Шош) Бўзсув бўйига (Бинкат) кўчиши	9-аср
Шаҳарнинг Тошкент деб атала бошлаши (Беруний ва Маҳмуд Қошғарий асарларида)	11-аср
Қорахоний ва Қорахитойлар давлати таркибида	10-аср охири - 13-аср боши
Шаҳарнинг Мирзо Улугбекка мулк тарзида берилиши	1410
Юнусхон Тошкент хони	1485-87
Тошкентни Шайбонихон томонидан босиб олиниши	1503
Суюнчиҳўжагон - Шайбонийлар сулоласининг Тошкент хони сифатида биринчи вакили	1503 йилдан
Тошкентнинг Шайбонийлардан Абдуллахон II қўл остига ўтиши	1576
Шаҳарнинг Аштархонийлардан Имомқулидан босиб олиши	1613
Имомқулихоннинг Тошкент аҳолисини қиргин қилиши	1613
Тошкентда Чорҳоқимлик даври	18-асрнинг 2-ярми
Юнусхўжа томонидан Чорҳоқимликка барҳам берилиши	1784
Тошкент ва музофоти - мустақил Тошкент хонлиги	1784-1810
Тошкент хонлигининг Қўқон хонлигига узил-кесил қўшиб олиниши	1810
Шаҳарни Қўқон хони ноиби (бекларбеги) томонидан бошқарилиши	1810 йилдан
Тошкентнинг Россия империяси томонидан босиб олиниши	1865
Тошкент аҳолисининг мардикорликка қарши кўзғолони	1916
Тошкентда Совет ҳокимияти ўрнатилиши	1917 йилдан 1 (14) ноябрь
Тошкент - Туркистон АССРнинг пойтахти	1918 йил 30 апрель - 1924
Тошкент - Ўзбекистон ССР пойтахти	1930 йилдан
Тошкент - мустақил Ўзбекистон Республикаси пойтахти	1991 йил 1 сентябрдан

Бароқхон мадрасаси қурилиши	15-16 асрлар
Кўкалдош мадрасаси қурилиши	16-аср 60-йиллари
Қафқол Шоший мақбараси қурилиши	1541-1542
Хўжа Ахрор мадрасаси қурилиши	1451 (1954 йилда бузиб ташланган)
Абулқосим Шайх мадрасаси	19-аср
Шайхонтохур мақбараси	15, 18-19 асрлар
Тошкент метрополитени биринчи йўналишининг биринчи қисми (9 бекат) қурилиши (ҳозир жами 23 та метро бекати ишга туширилган, умумий узунлиги 31 км)	1973-1977

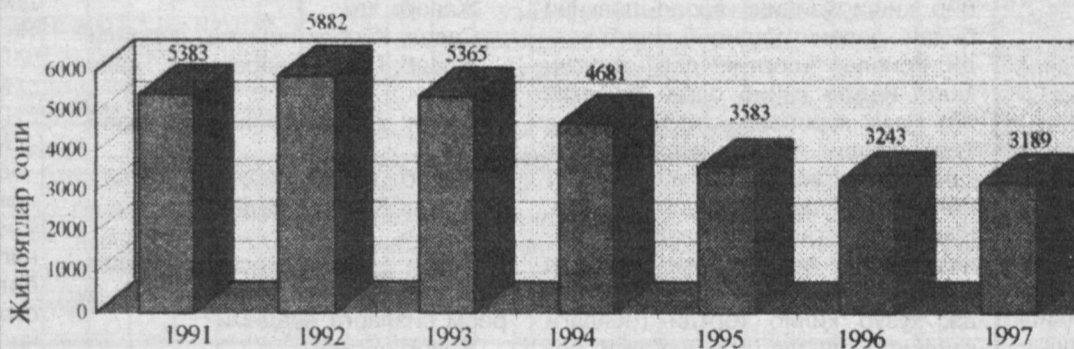
Шайхонтохур дарвозаси ва Эшонқулидодхо мадрасаси (бузиб ташланган).

БАНКАР СОНИ УЧТАГА КўПАЙДИ

Марказий банк бошқарувининг шу йил 16 мартдаги қарорига мувофиқ, Тошкент шаҳрида "Алп Жамол-банк" (Низом сармояси 40 млн. сўм миқдориди), "Туркистон" (17 млн. 450 минг сўм), "ХИФ-банк" (21 млн. сўм) хусусий очиқ акциядорлик-тижорат банкларига банк фаолияти билан шуғулланишлари учун лицензиялар берилди. Улар тегишли тартибда республика тижорат банкларини рўйхатга олиш китобига киритилди. Шунингдек, Қарши шаҳридаги "Ўктамбанк" хусусий очиқ акциядорлик-тижорат банкига ҳам банкни ташкил этиш борасидаги фаолиятини давом эттириши учун дастлабки рухсатнома берилди.

СОҒЛОМ ҲАЁТ ТАРЗИ УЧУН

Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси эълон қилган маълумотга кўра кейинги олти йилда балоғат ёшига етмаганлар ўртасида жиноятчилик анча камайди. Хусусан, 1997 йилда ўсмирлар ўртасида жиноятчилик сезиларли даражада камайганлиги аниқланди. Балоғат ёшига етмаганлар ўртасида жиноятчиликнинг камайиши қуйидаги кўринишда:

Жадвалдан кўриниб турибдики, агар 1992 йилда балоғатга етмаганлар томонидан 5882 та жиноят содир этилган бўлса, бу рақам 1997 йилда 3189 тани ташкил этган, яъни 45 фоиз кам.

Зиёли юртнинг зиёбахшлари кўп. Улардан илму маърифат, одобу услуб, удуму таомилларимиз зиёсини эмиб унаётган навнихолларнинг илдизи мустаҳкам, танаси бақувват, илиги тўлиқ бўлади. Хулқар Раҳмонова Жиззах шаҳридаги 6-ўрта мактабнинг аълочи ўқувчиси. Унинг аълолиги нафақат ўқишда, балки хулқи атворию ўзбекона одобида ҳам барқ уриб туради.

Н.АЛМУРОДОВ
суратга олган.

Тест

ЮРТИМИЗНИНГ ТАБИИЙ БОЙЛИКЛАРИ

1. Қуйидагиларнинг қайси бири фойдали қазилма эмас:

- а) ёнилғи-энергетика манбалари;
- б) рудали фойдали қазилмалар;
- в) тоғ-кимё хом ашёлари;
- г) нометалл руда хом ашёлари;
- д) тоғ-металл хом ашёлари;
- е) гиллар;
- ё) қурилиш материаллари;
- ж) минерал сув манбалари;
- з) Орол денгизи манбалари

2. Мустақиллигимизга тенгдош нефть қони

- а) Жанубий Оламушук;
- б) Мингбулок;
- в) Учқизил;

3. Вольфрам қайси металл туркумига мансуб?

- а) рангли;
- б) асл;
- в) нодир.

4. Каолин қандай саноат маҳсулоти тайёрлашда ишлатилади?

- а) машинасозлик;
- б) ип-газлама;
- в) чиннисозлик.

5. Мўмиё қандай табиий ҳудудларда учрайди?

- а) дарё ва қўллар соҳилларида;
- б) ер ости қонларида;
- в) 1500-2000 метр баландликдаги тоғларда.

6. Ҳозирда қанақа рангдаги мрамор йўқ?

- а) пуштиранг;
- б) кўкимтир;
- в) тўқ кул ранг;
- г) оқ;
- д) қора.

7. Қаердан чиқадиган маъданли сувда йод моддаси сероб?

- а) Чимён;
- б) Чортоқ;
- в) Ширмонбулоқ.

8. Нометалл руда хом ашёларини белгиланг:

- а) қалай;
- б) оҳақ;
- в) гранит;
- г) олтингургурт.

9. Ўзбекистон нефть ва газ саноати ривожланган вилояти:

- а) Андижон;
- б) Тошкент;
- в) Қашқадарё.

10. Халқ хўжалигининг энг кўп тўрмоғида ишлатилган фойдали қазилма қайси?

- а) кўмир;
- б) олтин;
- в) газ.

ТИЛЛА ИСИРҒА МОЖАРОСИ

ёхуд гўзалликни англаш хусусида

ДАДИЛ ИШ БОШЛАЙВЕРИНГ!

Қадим чин донишмандлари айтган экан: "Минг ли (0,333 км) масофали саяҳатингиз биринчи қадамингиздан бошланади". Охири-оқибатда қандай бойлик топишни эмас, балки ишингизни жойидан силжитишни ўйланг. Худога тавоқал қилиб, биринчи қадамни ташланг, ташлайверинг. Омадингизни берсин!

1 - МАСЛАҲАТ. Иш бошлаш истиадамга қувват беради.

Баъзи одамлар ҳақида "У тилсиз сотага ўхшайди, эртаю кеч чиқиллайдию, вақтни кўрсатмайди, ҳеч кимга фойдаси тегмайди" дейишади. Гапнинг охири табиийки, "Бу одам ҳеч кимга керак эмас" деган сўзлар билан тугайди.

Халқ мақолини эсланг: "Бола йиғламаса, она суг бермайди". Яна: "Сендан ҳаракат - мендан баракат". Демак, барака топиш учун ҳаракат қилиш зарур. Шунчаки ҳаракат эмас, ишни ғайрат билан бошлаш керак! Қайноқ истак билан, жон-дилдан иш бошлаш лозим!

Азалдан маълумки, яхши бир ишни бошлаш истиадамни қувватлантириб, зўр куч-ғайрат бағишлайди. Ишни бошлаш учун ғайрат қилинг, ўйлаган мақсадингиз сари биринчи қадамни ташланг.

2 - МАСЛАҲАТ. Сўздан ишга ўттиш.

1. "Биринчи қадамни нимадан бошласам экан?" - деб ўзингизга савол беринг. Жавоби иш бошлашга ғайратингиз бўлади.

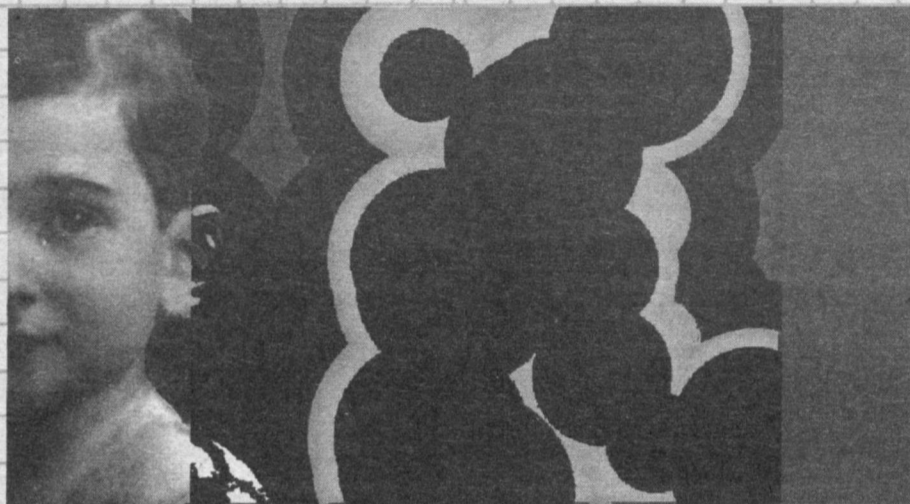
2. Агар шу ишни бошламай, чўзаверсангиз, вақтни ўтказсангиз нима бўлишини эринмай тасаввур қилиб кўринг. Мана шу тасаввур иш бошлашингиз учун сизга кучли туртки беради.

3. Ўйлаб кўринг, агар одамлар бир ишни бошлашдан олдин шу юмуш учун зарур бўлган барча маълумотлар ва хомашёлар тўплаш билан шуғулланишганида Ер юзидаги 80 фоиз ишлар ҳали бошланмаган бўлур эди. Ишни бошлайверсангиз этишмаган нарсаларни йўл-йўлакай тўплайверасиз.

3 - МАСЛАҲАТ. "Бирор иш қилинг - кучингизга куч қўшлади".

Машҳур америкалик шоир, мутафаккир, файласуф Ральф Эмерсон шундай деган эди. Иш жараёнининг ўзи одамга қувват беради! Физика-тиббиёт фанида инерция қонуни бор: тинч ётган жисм тинч ётишни истайди, ҳаракатдаги жисм ҳаракатни давом эттиришни истайди.

Агар сиз ўз турмушингизни яхшилаш учун ҳеч ҳаракат қилмаётган бўлсангиз, ҳаётингиз ўз-ўзидан яхши бўлиб қолмайди. Агар сал ҳаракат бошласангиз сизга куч кириб кетади. Ғайрат қилаверсангиз - кучингиз ортаверади. Гравитация (Ернинг тортиш қонуни) каби бу ҳаракат қонуни ҳам универсал - ҳамма соҳага тегишлидир.

"Олдин товук пайдо бўлганми ёки тухум?" Ушбу савол билан материалларни ҳўп эсанкиратиб қўйишган эди бир пайтлар. Букун ушмундок сўров билан кўпчиликни қойил қолдираман десангиз, қаттиқ адашасиз. Бу уйғунликни урфи ўтди. Ҳозир товуксиз тухум, тухумсиз товук ҳам яратишворяпти, азаматлар. Айни пайтда "мўда"да бўлган лутфни эса мана биз қўлоғингизга шипшитиб қўйишимиз мумкин: "Олдин одам пайдо бўлганми ёки зебу зийнат?"

Дарҳақиқат, бу икки унсур бугунги кунда бир-бирига шунчалик вобастаки, одамни зебу зийнатдан, зебу зийнатни одамдан айро тасаввур қилиш қийин. Бири бирини тўлдириб, бири бирини мукамаллаштириб бораёпти.

Эҳҳе, безак учун нималарни ўйлаб топишмади, дейсиз: бу ёғи тиллаю қумушдан тортиб, у ёғи сойдаги оддий тошгача. "Ҳаҳ, тиниб-тинчилмаган одамлар-а" деймиз баъзан машҳур онахонимизга тақлид қилиб.

Алқисса, ўзимиз гўвоҳи бўлган бир воқеани таважжуҳингизга етказмоқчимиз. Яқинда хизмат юзасидан Тошкентдаги боғчалардан бирида бўлган эдик. Мудира опа ҳали келмаган экан. Ҳовлида ўрнатилган қатор ўриндиклардан бирига энди ўтирган эдим, келбатидан от тугул, одам ҳам хуркадиган, барзангинамо бир киши ўзининг алоло-шовқини билан ҳовлини тўлдириб кириб келди. Ўрислар "шортик" деб атагучи қалта иштон кийиб олган (ўзбекка ҳўп хунук кўринар экан), ялангтўш. Тарбиячидан боғча мудирасининг ҳали келмаганини эшитиб, важоҳат билан ёнимдаги ўриндикқа чўкди. Чўнтагидан "ғарбона лаззат" берувчи сигарет чиқариб, жимжимадор ёндиргичи билан "чик" этиб ёқдида, ҳузур қилиб тортди (бойдаги кайфияти олдидан бу ҳузур ажаб номутаносиб кўринди).

- Бахай, тақсир, серташвишсиз? - деган сўровим, тутаб турган вужудга ёғ сепгандек бўлди шекилли, "повв" этиб ёниб кетди:

- Буларнинг бари ўғри. Қизим қўлоғидаги тилла исирғасини йўқотиб борди боғчадан. Шулар олганда. Ким оларди бошқа. Ёш болалар тилланинг фаҳмига етмаса...

Алоҳа, мудира келиб қолди-ю, менга арзи дод қилиб, анча обитобига келиб қолган вужуд алангалашиб кетди. Қиёмат-қойим кўпди, буёғига. Энг ҳалол деб ҳисоблангучи аъзо энг ноҳалол сўзлар атрофида айлана бошлади. Болалар мўлтираб қолишди. Хизмат билан келган бўлсам-да, бугун мавриди эмасли-

гини тушуниб, келган йўлимга раво-на бўлдим.

Мана, бўлган воқеа шу. Ажуза дунёнинг турфа дилгирликларидан бири бўлиб кўринади, бундай олиб қараганда. Бироқ, қадим билгичлардан бири дарж этиб кетганидек, айнан ана шу дилгирликлар ҳаётий ҳулосаларнинг манбаи ҳисобланади. Келинг, биз ҳам юқоридаги дилгир можародан ҳулоса ясаб кўрайлик.

Албатта, фарзандларига нима олиб беришу уларни қай йўсинда кийинтириш ота-оналарнинг инонихтиёрида. Уларга бирор бир йўл-йўриқ кўрсатишдан парҳез этамиз. Бироқ, болаларда гўзалликни англаш, уни қандай тарзда тушуниш, ҳис қилиш, диднинг шаклланиши худди ўша ихтиёрга боғлиқ.

Ҳўш, боғча ёшидаги болалар гўзалликни нималарда кўришади, қандай англашади? Биз ушбу масаланинг тагига етмоқ учун Тошкент шаҳри боғчаларидан бирида бўлдик. Анча-мунчанинг фарқига етадиган тайёрлов гуруҳи болалари билан сўхбатлашдик. Ўзимизни қизиқтирган саволларни бердик. Таважжуҳингиз равшанлашиши учун ушбу мусохабани ҳукмингизга ҳавола этамиз.

Савол: Атрофда чиройли нарсалар кўпми?

Жавоб: Ҳа.

Савол: Кўпроқ нималар чиройли?

Жавоб: Гуллар, дарахтлар, машиналар.

Савол: Кийимларинг ҳам чиройлими?

Жавоб: Ҳа.

Савол: Қаери чиройли?

Жавоб: ...

Савол: (Деворда осиглик мевали напормортни кўрсатиб). Мана бу расм сизларга ёқадими?

Жавоб: Ёқади.

Савол: Расмдаги қайси мева

кўпроқ маъқул.

Жавоб: Олма.

Савол: Нега?

Жавоб: Ранги чиройли.

Мазкур сўхбатдан қандай ҳулосага келиш мумкин? Аввало, бола учун теварак-атрофдаги жимжимали ҳар қандай унсур гўзал бўлиб кўринади. Бошқача қилиб айтганда, у гўзалликни фақат нигоҳи билан туяди. Агар ваҳималироқ ҳулоса қиладиган бўлсак, айнан мана шу ёшдан (боғча ёшидан) гўзаллик нигоҳдан қалбга томон атак-чечак қила бошлайди. Гўзаллик юракда муҳр топсагина, инсоннинг бутун вужудида - юриши, туриши, гапиришию ҳаракатларида зухур этади. Унинг нигоҳда қотиб қолишидан алҳазар. Демак, нозик ўтиш даври.

Энди биз юқорида келтирган воқеа хусусида бевосита тўхталсак. Аниқроғи, қуйидаги манзарани ҳавола этсак. Алқисса, боғча ёши бола учун гўзалликни том маънода ҳис қилиши учун ўтиш даври. Ҳозирча, нигоҳий тасаввур илгари туради. Шундай боя таъкидлаганимиз ихтиёр ҳукмфармолик қила бошлайди. Она кутку бошлайди: "Қиз боланинг кўрки - тилла. Қизимизга тилла исирға олиб беринг". Валламот ота дарҳол аёлининг (ўзининг ҳам) истагини бажо келтиради. Тилла исирға олиб беради. Она тақинчоқни қизининг қўлоғига (агар тешилган бўлса) тақиб кўяр экан, тахминан шундай монологни ўқийди: "Қатта бўлсанг, бундан ҳам қимматларини олиб бераман. Ҳамиша тиллага кўмилиб юр. (Яна қайтаради) Қиз боланинг кўрки - тилла".

Мазкур монологдан сўнг қизчанинг хаёлидан тубандаги монолог кечади: "Ҳа-а. Тиллаю қимматбаҳо нарсалар кўрк экан-да. Демак, гўзаллик ана шу нарсалардан иборат". Нуқта. Бу нуқта қизчанинг фикрига ҳам, унинг гўзалликни англаши учун ҳам тегишли.

Шу тахлит гўзаллик жимжимаю оҳанжамалар, тиллаю қумушлар тимсолида нигоҳда қотиб қолди. Қалб томон етолмади. Бинобарин у маҳдуд бир тушунчага айланди.

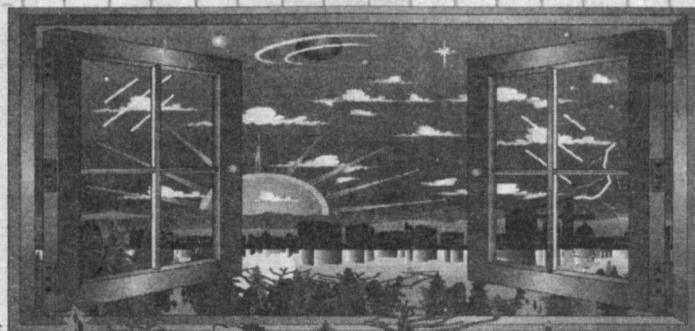
Мана, кечиши мумкин (тўғрироғи, тайин) бўлган манзара таважжуҳингизга етди. Биз буларнинг барчаси билан "ота-оналар фарзандларига қимматбаҳо нарсалар, тиллаю қумуш тақинчоқлар олиб бермасин" деган фикрдан мутлақо узоқмиз. Яна

Гўзаллик ишлайиш, Манглайин терлатиш, Гўзалдир унган иш, Мақтанса ярашар деган ақидани ҳам илгари сурмоқчи эмасмиз. Гўзалликни барча ўзи учун кашф қилиши керак. Фақат нигоҳда эмас, қалбда. Бунинг учун болалик кўникмаси лозим. Уни эса ота-оналар яратади. Сизга айтмоқчи бўлган бор гапимиз - шу.

Асқар ШОКИР.

Тахририятдан

Азиз болажонлар! Сизнинг ўзингиз ҳам гўзаллик ҳақида ўйлаб кўрганмисиз? Гўзалликни кўпроқ нималарда кўрасиз? Шулар ҳақида бизга ёзиб юборинг.

ДАХШАТЛИ ҚОР ОДАМ...

У БОРМИ?

Сўнги 100 йилликда дунёнинг турли чеккаларидан қалин жун билан қопланган икки оёқда юрадиган одамсифат мавжудотлар ҳақида хабарлар кела бошлади. Бу кўринмас, одамдан қочувчи махлуқнинг номлари кўп бўлиб, Ҳимолай тоғларида тарқалганларини "даҳшатли қор одам" ёки "йети" деб номлашган. Уни кўрганларни таърифлашига кўра, узунлиги 2 метрга яқин, қизил-жигарранг жун билан қопланган. Кўллари тиззаларига тегиб туради. Юзи эса одамсимон маймунларникидек юнгсиз. Йетилар ёввойи ва одамларга нисбатан муросасиз муносабатда.

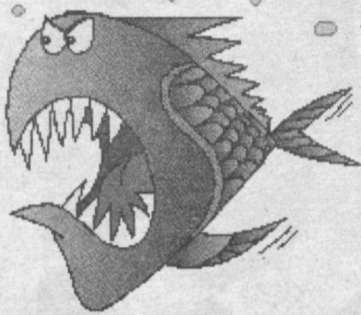
Улар асосан ёлғиз, кечкурун юриб, ҳайвонларни ов қилишади. Баъзилар эса уни ўсимликхўр дейди. Нима бўлганда ҳам ҳануз у билан мулоқотга кириш ё суратга олишнинг имкони бўлгани йўқ. Бу - қор одам йўқ дегани эмас. Чунки қуйидаги мисоллар фикрларимизни тасдиқлайди-да.

1941 йил, айна уруш бошланган кезлар Кавказда хизмат вази фасини ўтаётган ҳарбий врачни айғоқчи деб гумон қилинаётган бир одамни кўришга чақиришади. Бу "айғоқчини" тоғдан топишган бўлишади. "Бундай олиб қараганда у одам эди", - дейди врач. Лекин унинг бадани қалин 2-3 см.ли жун билан қопланган. У менинг олдимда ўзини ғурурли қилиб кўрсатар, лекин нигоҳлари худди ҳайвонларникидек эди. У ниқобланган жосус эмас, тўғрироғи, ёввойи одам эди".

НИМА УЧУН СУВ ОСТИДА ЯШОВЧИ БАЛИҚЛАР ХУНУК БЎЛАДИ?

Океан туби жудаям совуқ, 600 метрдан кейин зулмат салтанати ҳукм суради. Бу ерда ҳаёт кам. Сув остида яшовчи балиқларга овқат топиш ҳам осон эмас.

Сув ости ҳайвонлари танасининг маълум қисми ёритиш хусусиятига ҳам эга. Бу ўлжани ўзига жалб қилиш ва қоронғуликда жуфтани топишга ёрдам беради.

КИТЛАР НИМА УЧУН СУВДАН САКРАЙДИ?

Баъзи китлар вақт-вақти билан сувдан сакраб, ҳавога кўтарилишади ва муаллақ туриб яна сувга шўнғиб кетишади. Нега улар шундай қилади. Ҳали буни ҳеч ким

билмайди. Лекин тахминлар бор.

1. У шундай сакраб танасига ёпишиб олган майда ҳайвонлардан халос бўлади.

2. Бу бошқа китлар билан мулоқотга киришиш йўли. Сувга қайтиб тушгандаги товуш сувда узоқ масофага тарқалади.

3. Кит шундай қилиб ўзига катта жой очади.

ОЧ ҚОЛГАН САСКВАЧ

Қор одамнинг бир турини - сасквач дейишади. Айтишларича, сасквачлар илдизлар, кўзиқорин, барглар билан озиқланар экан. Қишда эса ҳар қандай гўшти (каламүшдан тортиб сигиргача) ейишади. Уларнинг бу қилиқлари жудаям Шимолий Америка айиқларининг яшаш тарзларига ўхшайди. Хабар беришларича, сасквачлар одамларнинг балиқларини, пишириқларини, ҳатто бир куни плиткали шоколадларини ҳам ўмариб кетган экан.

Болалар! Сиз ҳам қор одамлар ҳақида кўрган-эшитганларингизни бизга ёзиб юборинг.

ҚАҚНУСНИ БИЛАСИЗМИ?

Қақнус Хиндистон оролларида яшайдиган бир куш эмиш. У минг йилгача умр кўрар экан. Ўлими яқинлашганини сезса, мотам тутиб, ўтин тўплар, бошқа кушлар атрофида парвона бўлар экан. Сўнгра тўпланган ўтин устига чиқиб сайрар ва қанот қоқар эмиш. Тумшугидаги беҳисоб тешиқлардан сөхркор оҳанглар янграр экан. Ниҳоят тумшугидаги тешиқлардан ва қанотидан ўт чиқиб, ўтинга тушар, кўп ўтмай ўзи ҳам кулга айланар экан. Қулдан эса янги тухум ва бу тухумдан ёш қақнус пайдо бўларкан. Қуй унинг овозига тақлид қилиб кашф этилган эмиш. Алишер Навоий ўзининг "Лисонут-тайр" (Кушлар тили) асарига бу ҳақда шундай ёзади:

**Бор эмиш қақнус деган бир турфа тайр,
Ҳинд мулкида анга орому сайр.
Шакли матбуъу тавоно пайпари,
Ўзга нақшу ранг бирла ҳар пари.
Булажаб ҳайъат била минқор анга,
Сукбалар минқор аро бисёр анга.
Чун чекиб дилкаш Навоий жонризо
Фаҳм ўлур ҳар суқбасидин бир ҳаво...**

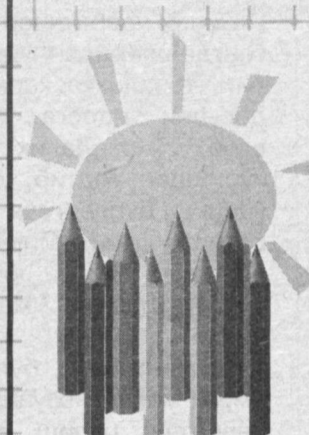
АНТИҚА КОЛЛЕКЦИЯ

Габрово шаҳрида истикомат қилувчи болалар юристи Васия Денков қаламлардан коллекция тўплайди. Унинг хазинасидаги дунёнинг 10 мамлакатидан келтирилган намуналарнинг жами 28000 донадир. Ундаги энг "кекса" экспонат 1878 йили Францияда чиқарилган қалам бўлиб, унинг маркаси "Клеопатра" деб номланган. Коллекциядан маълум бўлишича, Болгариянинг биринчи қалами 1900 йилда чиққан экан.

Энг қизиқ экспонат эса - Чехияда реклама сифатида "Кохикор" фирмаси чиқарган қаламдир. Унинг узунлиги 1 метр бўлиб, қалинлиги 10 см. дан зиёд.

Бу ноёб коллекцияга қалам ишлаб чиқарадиган мутахассислар тез-тез мурожаат қилиб туришади.

ҚАЛАМЛАР ХИЛИ

Дунёда 70 дан ортиқ рангда 370 хил қалам чиқарилади. Уларнинг узунлиги 1 сантиметрдан то 3 метру 60 сантиметргача. Биз ишлатаётган бир дона қаламда 60 километрли чизик тортиш мумкин.

ОЧОФАТ КЕМИРУВЧИ

Шунақаси ҳам бўлади: айниқса қишлоқ жойларда аёллар уйидаги алоҳида бир хонани безатиб, меҳмонизмон келишига тайёр ҳолда кулфлаб кўядилар. Баъзан ойлар ўтиб кетсада, меҳмонлар ташриф буюравермайди. Сиз дастёр болалар, ниҳоят, меҳмонхонани супуриб-сидириш учун кирганингизда, галати ҳодисага дуч келасиз: тахмондаги яп-янги кўрпалар ерда бурда-бурда бўлиб ётган бўлади. Ким бундай бузғунчилик қилар экан? Ахир эшик-деразалар ёпик бўлса!

Ранжиманг. Бировдан гумонсираманг. Бу - сурбет, текинхўр каламушнинг иши.

Шунақа вақтларда "Қишлоқ-қишлоқда! Шаҳарда бунақа гаплар йўқ" деб она қишлоғингиздан кўнглингиз совумасин. Балки Сиз билмассиз, эҳтимол шаҳарлик тенгдошларингизнинг кўпчилиги ҳам беҳабардир. Катта шаҳарлардаги кўп қаватли уйларнинг ертўлалари каламушхонага айланиб кетган. Бу махлуқлар темир қувурларга тирмашиб 10-15 қаватли уй ичида бемалол кезиб юришади. Улар хонадонлардаги ҳавони янгилаш учун қўйилган мўри шахталарда юриб, кичкинагина тирқиш топган жойида уйга кириб олади. Жой топмаса, канализация қувурлари ичида яшаб, ювинди, сув таркибидаги ушқоқлар, овқат қолдиқлар, ёғларни титиб яшайверади.

Нафси ёмонликда кемирувчилар ҳатто йиртқичлар орасида ҳам каламушга тенг келадигани йўқ; у ҳамма нарсани ейди! Энг даҳшатлиси, бу махлуқ - хом гўшга ўчлиги. Шунинг учун ҳам у тез кўпаяди ва тез ўсади.

Бу қадар сурбет, текинхўр, очофат ҳақида ушбуларни ёзишдан мурда: каламушдан эҳтиёт бўлинг. Шарпасини сезган захотингиз уни йўқотиш чорасини кўринг.

Зотан жуда кўплаб мамлакатларда, айниқса, ертўлаларда яшайдиган одамларнинг ёш болаларини каламушлар тишлаб касаллик юқтирган, юзлаб чақалоқларнинг гўштини еб, нобуд қилгани ҳақида ҳар йили янги янги маълумотлар эълон қилинаётир.

АФСОНАМИ - ҲАҚИҚАТ?!

Инсониятнинг ўзи ҳам баҳайбат махлуқотлар, мўъжизаю миш-мишларга ўч. Қадимдан, афсонаю эртақлардаги дев, аждар, ёвуз руҳлар, париларни бир эсланг. Эҳтимол, айтишганидек афсоналарнинг тагида ҳақиқат бордир. Мана уларнинг таърифи.

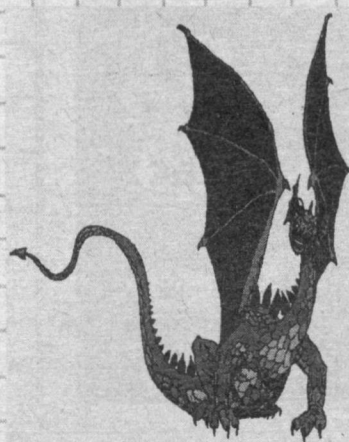
Сув париси - сочлари узун аёл, ярми балиқ. Денгиз, океан, дарёларда, умуман сувда яшайди.

Самандар - бошқа жонзотлардан фарқли ўлароқ, афсоналарда айтилишича оловда яшайди. Унинг захари инсонни ўлдирган.

Кинг-конг - бу маймунсимон баҳайбат махлуқ ҳақида америкалик киноижодкорлар кўплаб даҳшатли фильмлар олишган.

Аждар - барча халқларнинг оғзаки ижодида мавжуд, улкан учувчи, турли шаклга айланувчи махлуқ.

Дев - кўзга кўринмас, истаган шаклга кирувчи, учиб юрувчи, жуда баҳайбат махлуқ. Эртақларда кўпинча унинг жони одам оёғи етмас маконларда қутида ё бирор куш шаклида турган бўлади.

НАВБАТЧИ НИМА ҚИЛСИН?!

Синф навбатчиси синфхонага тенгдошларидан вақтлироқ келиб, тозалikka қараш, хонани, доскани дарсга тайёр қилишию, озодалик чоралари кўришдан тортиб, доска ёстик-часию, бўрларгача тахт қилиб қўйиши лозимлигини яхши биламиз. Лекин... бўр муаммоси... Бизнинг мактабда энг асосий ўқув қуролларидан ҳисобланмиш бўрни топиш амри маҳол. Шунинг учун ҳам навбатчи бўлиш пайти яқинлашган сари ўқувчиларни бу масала кўп қийнайди. Чунки вазифасини бажармаган навбатчи, ўқитувчи дарс ўта олмаса ёмон изза бўлиб қолиши ҳеч гап эмас. Кўп ҳолларда навбатчининг зир югуриши ҳеч фойда бермай қолиши турган гап, ҳатто ўқитувчилар хонасида ҳам бўр топилмайди. Бора-бора бўр топиш қахрамонликка айланиб қолмас эди. Бу ҳам майлия, ўқитувчи ва навбатчи ўқувчи ўртасидаги дил сиёҳликни айтмайсизми? Бунга ким айбдор?

Бугун ҳузурингизда ёш мухбиримиз, Пискент туманидаги 5-мактаб ўқувчиси Ирода Мирсоатова ўз қалами билан хизматда. Марҳамат, келтирган хушxabарлари билан танишинг, уни ўйлантирган муаммоларни биргалашиб ўйлашинг, баҳорий қувончларига шерик бўлинг, бирчимдим қаҳқаҳасидан дилингиз яйрасин.

Баҳор... Сен ҳақингда шундай афсона яратилган: Бир одам очнаҳор келаётганида олдидан кўкёл бўри чиқиб қолибди. Шунда йўловчи бўрига қорни жуда очлигини, силласи қуриб бораётганини айтибди. Унинг сўзларини тинглаган бўри тилга кириб: "Шу йўлдан тўғри кетаверсанг бир озгин қўйга дуч келсан, сўнгра бугдой донига кўзинг тушади. Уларни шундай қилгинки, қорнингни тўйғазсин. Баҳор келди, майсалар кўкарди, энди. Қўйни боқгин, ундан гўшт ва пўстин, жун оласан, "Бугдойни эксанг, ун оласан. Ундан егулик нарса пиширасан", - дебди. Оч-

РУЗҚ-РЎЗ ФАСЛИ

ликдан қийналган йўловчи бўри айтганидек қилибди. Илик узилди палласида омон қолибди. Айтишларича, одам кўкёл бўрини учратган ўша кун - Наврўз экан. Бу ривоятдан ҳам кўриниб турибдики, қутлуғ қадамли баҳор табиатга, инсонга тириклик умид бахш этади. Жамийки инсонларни меҳнатга, яхшилик, янгиликка қорлайди. Жониворларни уйқу-

ИШБИЛАРМОНЛАР

Кундалик ҳаётимизда кўп керак бўладиган дазмол, радио, соябон ва шунга ўхшаш буюмлар бузилиб, ишга яроқсиз ҳолга келиб қолса, Пискент шаҳридаги Ойбек номли 5-мактаб ўқитувчи, ўқувчилари ҳам кўпчилик қатори буюмларни чиқитга чиқара ё чанг босиб ётар, жуда зарур бўлсагина устага кўрсатишар эди. Энди бу мактабдагиларнинг муаммоси ҳал бўлди. Болалар етакчиси Саида Самадованинг ташаббусини мактаб маъмурияти қўллаб-қувватлади. Етакчи бошчилигида бу буюмлар яна ишга тушмоқда. Ҳожати чиққан кўпгина ўқувчилару, муаллимлар бу қулайликдан мамнун.

дан уйғотади. Дарахтларни кўклам шамоли беланчагида аста-секин тебратади. Бу тебраниш оҳангида куртаклар кўз очади, олам яшаради, дарахтлар бағри гуллар ўфорига тўлади. Шунинг учун улар ҳам сен - баҳорни орзиқиб кутишади. Сен келишинг билан тўю-томшалар, катта-катта шодиёналар бошланиб кетди. Шулардан бири янги кун - Наврўзи олам улуг айём ташрифидир. Наврўз дарахтлар то куртак очиб, гуллагунча давом этади. Ҳа, Баҳор! Сен табиатнинг гўзал юзли, ширин сўзли, энг сачий фаслисан!

БОЗОРНИНГ ТАРОЗУСИ

Ҳаёт одамлардан савдосотиқ билан шуғулланишни талаб қилади. Шунинг учун ҳам кўпчилик бозорда. Ўқувчиларни айтмайсизми! Улар ҳам мактабдан қайтгач, бозорга югуришади. Бу ўқувчиларнинг ўқишлари га катта таъсир этяпти. Шунинг учун ҳам бу масалада ўқувчилар эҳтиёт бўлишлари керак. Энди катталарга келсак, катта бозорга разм солсак, ишлаб чиқарувчиларга қараганда бозордаги савдогарлар кўпчиликни ташкил этади. Лекин айрим савдогарлар айниқса озиқ-овқатларнинг нархини осмонга чиқариб юборишади. Ахир бу инсофдан эмас-ку... Яна бир гап: Кейинги вақтларда ота-оналар кўзидан четда қолиб кетган баъзи фар-

зандлар, бозорга чиқиб сотувчининг жигига тегиб, сотаётган нарсасини олиб қочишга ва сотувчини алдаб кетишга одатланишяпти. Ёки айрим безори болалар сотувчиларнинг олдига келиб туришади. То сотувчи унга иккита-учта олма ёки анор бермагунча кетмайди. Бу сурбетлик, текинхўрликнинг бошланиши-ку! Бу жиноятга элтадиган йўл-ку?! Халқимиз "Харакатда баракат" деб бежиз айтишмаган. Масалан, 10 сўм пулни ишлатмасанг 10 сўмлигича тураверади. Шунинг учун ҳам шу 10 сўм пулни ушлаб туриш эмас, балки шу пулни 15 сўм қилишга ҳаракат қилиш керак. Қандай қилиб дейсизми? 10 сўмга қоғоз олиб, 3-4 та қоғоз халта

(пакет) тикиш мумкин. Унинг ҳар бири 8-10 сўмданга сотилади. Бу ҳар бир йигит-қизнинг қўлидан келади. Ҳаётда бунақа майда, осон, фойдали ишлар кўп. Яна бир масала. Бозорда ҳар бир фуқаро ўзини муомаласи, маданиятини яхшилаши керак. Сотувчи ширинсўз, дилкаш бўлсагина харидорни ўзига жалб қилади. Хуллас, бозорда нарханавони меъёрида бўлишни тахминлаш, айрим болаларнинг қингир ишларга қўл уришдан қайтариш муомала маданиятини тuzатиш керак. Ана ўшанда биз ҳаётда ҳеч ҳам қоқилмай, ўз йўлимизни топиб кетишимиз аниқ. Азиз тенгдошлар! Сизлар юқоридаги муаммоларга қандай қарайсиз? Бу борада сизларнинг фикрингиз қандай?

ҒОЛИБ ИЖОДКОРЛАР

Куни кеча Пискент туманидаги 1-ўрта мактабда Тошкент вилояти бўйича ёш ижодкорларнинг кўрик-танлови бўлиб ўтди. Танловда вилоятнинг шаҳар, туманларидан келган ғолиблар тўпландилар. Кўриқда Пискент, Оҳангарон, Анрен, Бўка, Қибрай, Чиноз, Бекобод шаҳарларининг ўқувчилари ёш қалам-

кашлар, тасвирий санъат, наққошлик, каштачилик, ёғоч ўймакорлик, ҳайкалтарошлик шўьбалари бўйича беллашдилар. Ёш қаламкашлар шўьбасида 1-ўринни Дилшод Ғозиев, 2-ўринни Анатолий Стулов, Файрат Шералиев, 3-ўринни Олия Норкулова ва Севара Эшматовалар эгаллашди.

НИМ ҚАЙНАМА ГАПЛАР

Ҳалима холанинг ойдек қизи бор.
(Келин танлаётган аёллар).
Машина ўтириб қолди.
(Шофёрнинг сўзи).
Шўхлик қилавериб, отангнинг бошини едиларинг.
(Сухбатдан).
Тўполон қилма, юрагим ўйнайди, болам.
(Кўйни аёлнинг гапи).
Индамаган сари бошимга чиқаяпсанлар.
(Ўқитувчининг гапи).
Ёмон одамларни кўрсам, қоним қайнайди.
(Сухбатдан).

JAHN INTERNATIONAL A/S

STIMOROL, DIAL, RECHIFFES, Чупа Чупс, Raffaello, Kinder SURPRISE, tic tac, PHILIPS 100, LEGO

Republic of Uzbekistan Tashkent city
Asaka street, 42
7-3712-338-753

**КАНЦЕЛЯРИЯ
МАҲСУЛОТЛАРИ**

КЕНГ ИМКОНИАТ • ЮҚОРИ СИФАТ • АРЗОН НАРХЛАР

ИНГЛИЗ ТИЛИНИ
МУСТАКИЛ ЎРГАНУВЧИЛАРГА
-ENGLISH
ONE TO ONE-

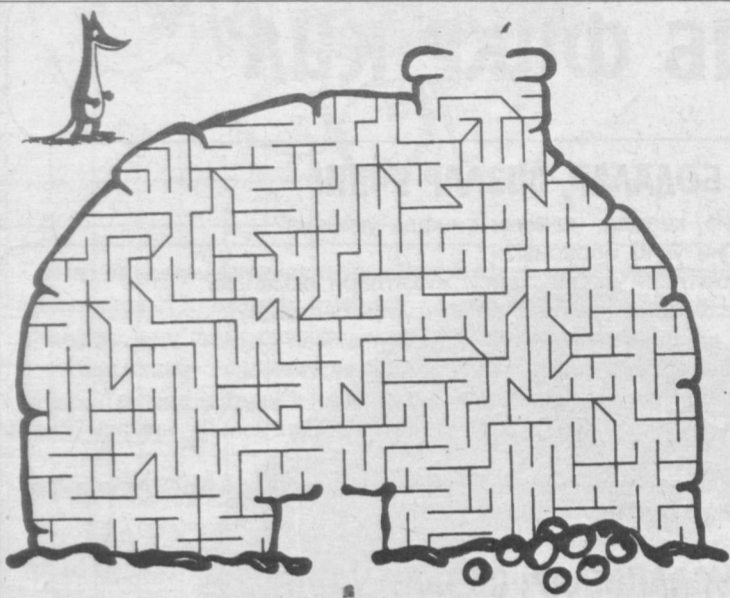
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ
ВАЗИРЛИГИ ТАСВІЯ ЭТГАН

Т.: (3712) 144-10-25. Т./Ф: (3712) 144-52-71

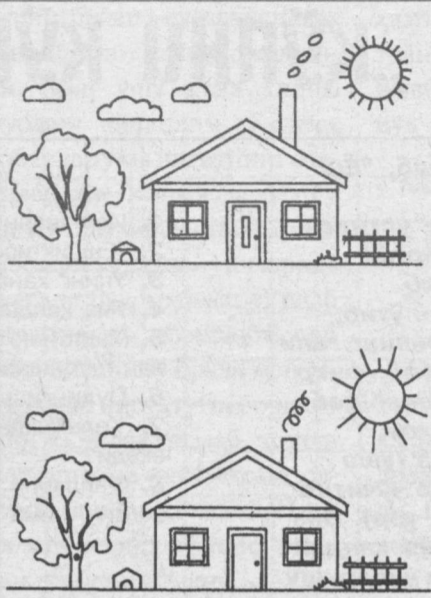
"ЁШ ИҚТИСОДЧИ"ГА
ТАКЛИФ ВА
МУЛОҲАЗАЛАРИНГИЗНИ
ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛГА
ЮБОРИШИНГИЗ МУМКИН:

700029.
Тошкент шаҳри,
Мустақиллик майдони,
2-уй, 402-хона.

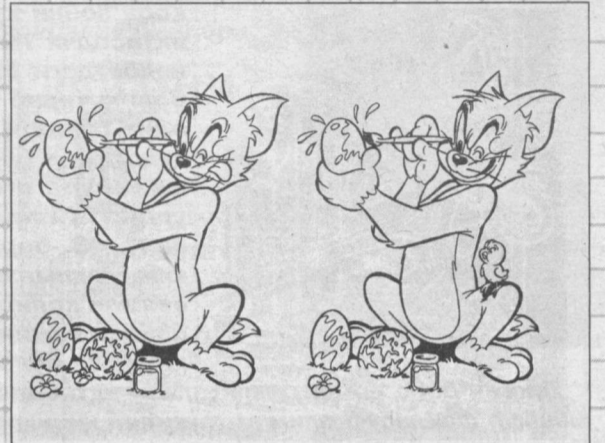
Мулоқот учун телефон:
(371) 139-49-32,
139-16-19.
Факс: (371) 139-48-23.

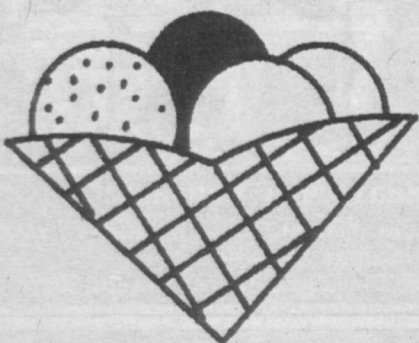
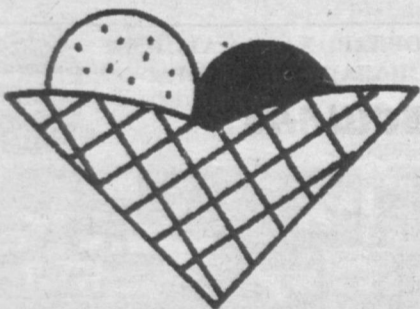
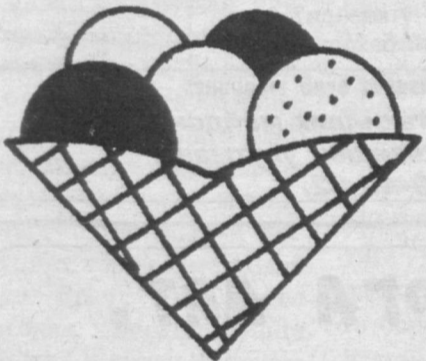
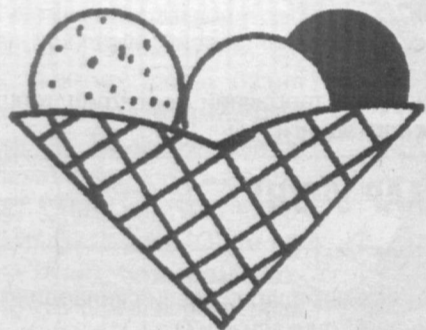
Лабиринтдан чиқиш йўлини топинг.

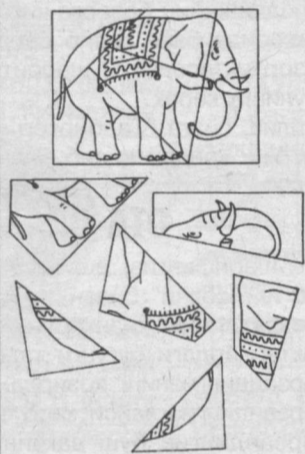
Суратлардаги 9 та фарқни топинг.

Суратлардаги 5 та фарқни топинг.

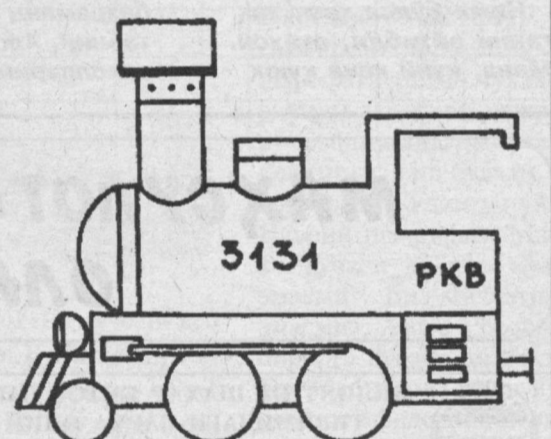
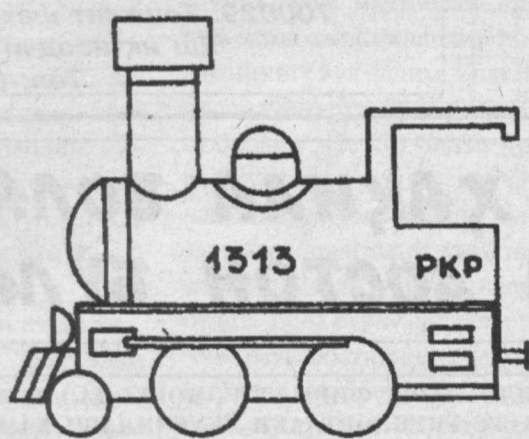
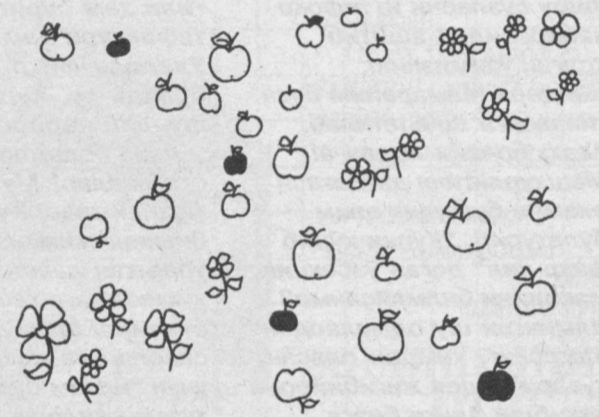

Ақром музқаймоғини деярли еб бўлди. Адҳам бир қисмини еди. Асрор музқаймоғига ҳали тегмади ҳам. Аброрнинг музқаймоғини топинг.

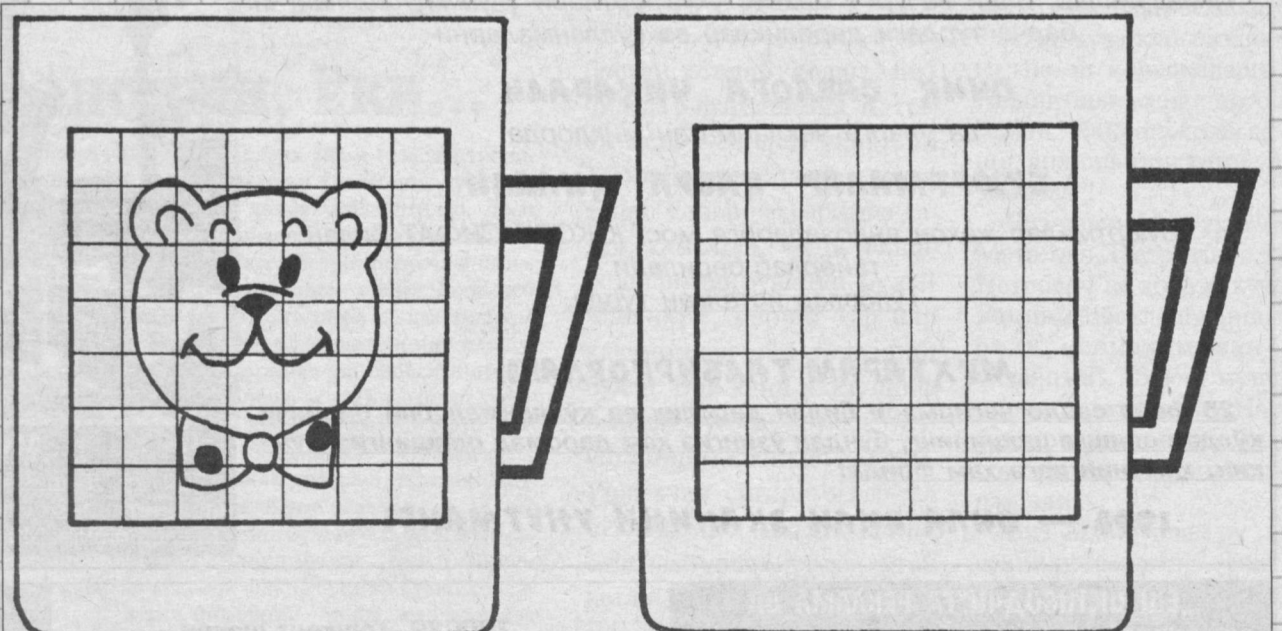

Мозаиканинг қайси қисми икки марта чизилган.

Икки чизик билан боғни тўртта шундай бўлингки, ҳар бир бўлақда ёки олмалар ёки гуллар бўлсин.

Суратлардаги 6 та фарқни топинг.

Бўш катакчага айиқчанинги суратини чизишга уриниб кўринг.

„Кўпни кўриб фикр қил“

Диоген бобо деган машхур файласуф олим ўтган, қадим юнонларда. Бир куни у шогирдларига: „Ҳаёт ташвишларини одамларнинг ғавғоларидан чарчадим. Менга бир хум келтиринг. Асарларимни ўшанинг ичига тушиб ёзаман“, - деган экан. Ушбу сўзларни иттифоқо набирасидан эшитиб қолган ўзимизнинг жайдари Мамарайим бува тиззасига шаппатилаб: „Ҳах, болайи лодон-а! Машхурлигинг дағдағаси оламни бузғулик олим бўлатуриб, „Кўпни кўриб фикр қил“ деган ўзбекнинг мақолини билмайсанми? Илмингни шу одамлардан олмасанг, кимдан оласан, хувари“ - дея жигибийрони чиқибди. Аниги бизга қоронғи-ю, лекин ҳар тугул орқаворотдан шундай деб эшитдик. Нима бўлса ҳам, ҳақ гапни айтибди, отахон. Мана, куни кеча қуюқ

қора чойни хўплаб, „Ёш иқтисодчи“нинг навбатдаги сони устида бош қотириб ўтирган эдик, „қарс“ этиб қулогимиз (ундан ўтиб, миямиз)га отахоннинг гапи урди: „Кўпни кўриб, фикр қил“. „Э, бормисиз“ деб юборганимизни ҳам сезмай қолибмиз (ўша пайтда кимнидир чўчитиб юборган бўлсак, узр). Биз „Ёш иқтисодчи“ни қандай қилиб қизиқарли чиқаришу мақолаларимиз мавзусини қуюқ қора чой хузуридан излаб ўтирибмиз-а. „Э, болайи лодон“ (Мамарайим бува). Ахир сонсиз-саноқсиз муштарийларимиз бор-ку. Уларнинг сафи ҳам кенг, тили ҳам бурро, тафаккури ҳам ўткир. Улардан фикр олсак бўлади-ку. Хуллас, шундай қарорга келдик:

Азиз болажонлар! Қадрли ота-оналар! Мухтарам муаллимлар! Куйида бизнинг миямизда чарх ураётган саволларни хукмингизга ҳавола этипмиз. Мазкур саволларга жавоблар биз учун „илҳом булоғи“ бўлиб хизмат қилади. Бу „булоқ“дан „Ёш иқтисодчи“нинг ҳар бир сониди ўзингиз ҳам бахраманд бўлишингиз табиий. Алоҳа, саволларимиз бу турур:

БОЛАЛАР, СИЗЛАР УЧУН!

1. Исм-шарифингиз, қаерда, нечанчи синфда ўқийсиз?
2. „Ёш иқтисодчи“ни ўқиб борасизми?
3. Унинг қайси жиҳатлари ёқади, қайси жиҳатлари ёқмайди?
4. Яна қандай мавзуларни ёритсак, қизиқарлироқ чиқади?
5. Мактабингизда, синфингизда „тадбиркор ўқувчи“лар борми? Улар нима билан шуғулланишади? Уларга сизнинг муносабатингиз?
6. Пулингизни (агар бўлса) нималарга сарфлаган бўлур эдингиз?
7. Келажакда ким бўлмоқчисиз? Орзу қилган касбингизнинг нимаси сизга ёқади?
8. Фанларни керакли ва кераксиз каби гуруҳларга ажратасизми? Агар ажратсангиз, нима учун?

МУАЛЛИМЛАР, СИЗЛАР УЧУН!

1. Исм-шарифингиз, ёшингиз, неча йилдан буён муаллимлик қиласиз?
2. Таълимдаги энг катта муаммо нимада деб ўйлайсиз?
3. Мактаблардаги иқтисодий таълимнинг аҳволи қандай? Дарслик, мутахассислар етарлими?
4. Ўқитувчи обрўсининг асосий мезонлари нималардан иборат бўлиши керак?
5. Мактабда тадбиркорликни қандай ташкил этиш мумкин? Сизнинг ўз режаларингиз борми?
6. Дарсдан кейин бозорга чиқаётган ўқувчиларнинг ўзлаштиришини аниқ фактлар асосида баён қилиб бера оласизми?
7. Бозор иқтисодиёти шароитида таълим-тарбиянинг асосий йўналиши қандай бўлиши керак?
8. Дейлик, сизга „Тадбиркор ўқувчи“ мавзуида тарбиявий соат ўтиш топширилди. Уни қандай қилиб баён қилиб берар эдингиз?

ОТА-ОНАЛАР СИЗЛАР УЧУН!

1. Исм-шарифингиз, ёшингиз, касбингиз?
2. „Ёш иқтисодчи“ билан танишмисиз?
3. Саҳифаларнинг қизиқарли бўлиши учун яна нималарни тавсия қилардингиз.
4. Мактаблардаги бугунги таълим тарбиядан қониқасизми?
5. Фарзандингизнинг ҳозирданок пул топиб келишига қандай қарайсиз?
6. Фарзандингиз қайси касб эгаси бўлишини хоҳлайсиз?
7. Фарзандингиз бўш вақтини қандай ўтказди?
8. Таълим ва тарбия уйғунлигини қандай баҳолайсиз?

Фикрларингизни кўйидаги манзилга ёзиб юборинг:

**700029. Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони, 2-уй.
„Ёш иқтисодчи“га деб ёзишни унутманг!
Тел: (371) 139-49-32.**

МАҲСУЛОТИНГ ҲАҚИДА БОЛАЛАРГА АЙТ, ОЛАМГА ДОСТОН БЎЛАДИ!

ВИЛОЯТ ВА ШАҲАР КИТОБ САВДОСИ ТАШКИЛОТЛАРИ, ФИРМАЛАР, КОРХОНАЛАР, ТАДБИРКОРЛАР, ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ТИЗИМИДАГИ БАРЧА ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ЎҚУВ ЮРТЛАРИ ЎҚУВЧИЛАРИ ҲАМДА ОТА-ОНАЛАР ДИҚҚАТИГА!

„ЎҚИТУВЧИ“ НАШРИЁТИ 1998 ЎҚУВ ЙИЛИДАН БОШЛАБ

ўрта мактабларнинг 2-11 синфлари, академик лицейлар, гимназиялар, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари учун мўлжалланган барча турдаги дарсликлар ва қўлланмаларни

ОЧИҚ САВАОГА ЧИҚАРАДИ

ва уларга чекланмаган миқдорда

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Буюртмалар жаҳон андозаларига мос, ЮҚОРИ СИФАТ билан тайёрлаб берилади.

Тўловлар исталган турда.

МУҲТАРАМ ТАДБИРКОРЛАР!

25 фоиз савдо чегирмаси билан дарслик ва қўлланмаларни биринчи қўлдан олишга шошилинг, бундан ўзингиз ҳам даромад олишингиз мумкин, ҳамёнингизга ҳам фойда!

1998 — ОИЛА ЙИЛИ ЭКАНИНИ УНУТМАНГ!

Мурожаат учун манзил:

700129. Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй, „Ўқитувчи“ нашриётининг „Савдо-тижорат бўлими“.
Телефонлар: 144-22-92, 144-23-86. Факс: 144-26-89.

„Ёш иқтисодчи“га РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАРИНГИЗНИ ҚЎЙИДАГИ МАНЗИЛДА БУЮРТМА БЕРИШИНГИЗ МУМКИН:

700029. Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони, 2-уй, 401-хона.

Мулоқот учун телефон:
(371) 139-49-32, 139-16-19.
Факс: (371) 139-48-23.

Бир қишлоқда Норбой исмли бир йигит яшаган экан. Одамларнинг айгишича утакетган хасис ва шу билан бирга уғри ҳам экан. Норбой эрта билан туриб бозорга борар, одамларнинг пулини уғирлар, зўравонлик қилар

экан. Аммо унга ҳеч ким гапира олмас экан. Балки кўрқигандир... Норбой бозор тугаганидан сўнг ҳам уйга кетмас экан, балки ҳаммаёқни қидириб, титкилаб, у ербу ерга бирор нарса тушиб қолган бўлса дарров уни олар

экан. Кечалари кишиларнинг уйига кириб, пулу молларини уғирлар, уйларига эса

ҚАРФИШ

ут кўяр экан. Балки, уйни орқалаб олмани учундир?..

Қишлоқ аҳли Норбойдан қандай қилиб қутулиш йулини уйлашар экан.. Бир куни бир қанча етим болаларни боқиб, бир амаллаб кун кечираётган кампирнинг соғин сирини уғирлаб, бозорда пуллаётган экан, кампир бориб қолибди. Бу сугир меники, деб шунча ялинса ҳам Норбой уни кампирга қайтариб бермабди. Шунда кампир: «Эй худо! Қачон бу уғридан

қутуламиз, қачонгача бу ноинсоф одамларнинг, етим-есирларнинг ҳаққини еб юради, қачон уларга ухшаган - одам сиёқидан чиққан кимсалар жазосини олади», - деб худога илтижо қилибди ва яна: -

ОЛГАН

«Илоё одамларнинг ҳаққини еганинг учун емишинг ахлатлар-уғунлар булсин», - деб қаргабди. Шу вақт бир қизиқ воқеа юз берибди: Норбой бозорнинг уртасида, одамларнинг кўз унгида қоп-қора қушга айланибди. Ҳамма ҳайратдан ёқасини ушлабди. Қуш эса одамларнинг тепаси-

дан айланиб уча бошлабди. Шунда бир киши: «Норбой қарғиш олгани учун шунда булди. Энди бу қушни «қарга» деб атаймиз», - дебди. Сунгра оқсоқол: «Норбойнинг ичи қоралиги учун ҳам қоп-қора қушга айланди», - дебди.

Шундан кейин қишлоқ аҳли қаргани уйларига яқин

ҚАРГА

йўлатмасдан қўйишибди. Қарга фақат гунларни, ахлатларни титиб овқат топар экан.

Лайло ФОЗИЛОВА,
Ғиждувон тумани,
4-мактабнинг 5 «А» синф
ўқувчиси.

«Ойнаи Жаҳон» — болаларга

Азиз ўқувчилар, бу ҳафта мустақил Республикамиз ўқувчилари унутилмас воқеаларнинг гувоҳи бўлишадди.

Улкамизда бир олам қувонч билан, Навруз шодиёналари давом этяпти. Кунни-кеча гузал пойтахтимиз Тошкентнинг диққатга сазовор бўлган «Мустақиллик», «Навруз», «Халқлар дустлиги» ва бошқа бир қатор майдонларида бўлган Навруз тантаналарининг шўх уйин — кулгилари ҳамон қалбларга фахр, гурур ҳисларини бағишламоқда. Республикамиз болалари варрак учирини, сумалак, чиллак уйини, гул сайли каби мусобақа, удумларда қатнашиб, миллий қадриятларимизни тиклашяпти.

Шу ҳафта Республикамизнинг барча вилоятларидан Тошкентга келган иқтидорли ўқувчилар турли фанлар бўйича утказиладиган олимпиадаларда қатнашиб, имтиёзли талаба деган унвонга сазовор бўлишадди.

Бундан ташқари ўқувчилар уртасида турли танловлар, куриқлар бўлиб ўтади. Сиз уларни «Зангори экран» ва газетамиз саҳифасида ёритилган курсатув ва материалларда танишишингиз мумкин.

СЕШАНБА, 24 МАРТ

Ўз ТВ. 1 дастур
10.05 Инглиз тили.
10.35 «Мен туғилган тупроқ».
10.50 «Фил полвон оғриб қолди». Мультфильм.
11.00 «Бармоқлар сеҳри».
11.15 Болалар учун «Умид учкунлари».
11.35 «Олам ва одам».
18.10 Болалар учун «Кунгироқча».
20.10 «Оқшом эртақлари».

Ўз. ТВ. 2 дастур

18.15 «Ёрилтош». Мульттушлам.
18.35 «Ёввойи ҳайвонот олами».
19.05 «Сехрли улка ҳақида ҳикоя». Британия.
Ўз ТВ. 4 дастур
18.50 «Мульттомоша».
19.55 «Сен ҳақингда ва сен учун».

ЧОШАНБА 25 МАРТ

Ўз. ТВ. 1 дастур

«ДИҚҚАТ, МОТОР» МИШ...

Қулдан бери реклама қилишяётган «Диққат, мотор» фильмини куриб ҳафсаламиз пир бўлди. Чунки бобомиз тенги, бобомиз каби кунглимизга яқин бўлиб қолган севимли санъаткорларимиз калта шим кийиб юриши, бачкана, ҳаётга яқин бўлмаган сузлар гапириши албатта биз кутган фильм яратилмаганидан далолатдир. Кўзлаган мақсади йўқ, фикр йўқ, суратта олинадиган жой ҳам яхши танланмаган фильмда нима учун таниқли актёрлар роль уйнашга розилик беришди экан-а? «Меҳробдан чаён»ни яхши куриб кўрдик. «Гуноҳ», «Маҳаллада дув-дув гап», «Утган кунлар» каби фильмларни қайта-қайта курсак ҳам маза қиламиз. Нега? Чунки бу фильмлар ҳаётдан олинган. Ўзбекиона миллийлик бор. «Диққат, мотор!»... Номланишининг узи ҳам ғалати. Қолаверса, тугалланган, фикр бир тухтамга келган асарларни одамларга намойиш қилиш керак. Чала фильмлар ижодкорлару санъаткорларнинг ҳам фикри чалалигини айтиб кўяди. Мен санъаткор бўлсам кимнинг образини яратаётганимни билиб, узим лозим топсамгина ижодга киришар эди.

Равшан ЭШМАТОВ,
Саросиё туманидаги, 26-
мактаб, 11-синф.

8.50 Болалар учун «Тенгдошларинг ижодидан».
10.25 «Алифбо сабоқлари».
12.30 «Танаффус». Мультфильм.
20.10 «Оқшом эртақлари».
Ўз. ТВ. 2 дастур
18.15 «Жаҳон халқлари эртақлари».
Ўз. ТВ. 4 дастур
18.50 Мульттомоша.
ПАЙШАНБА 26 МАРТ
Ўз. ТВ. 1 дастур
10.05 Янги алифбони урганамиз.

12.45 Болалар учун «Мактабда Навруз байрами».
18.10 «Саёҳат». Мультфильм.
20.10 «Оқшом эртақлари».
Ўз. ТВ. 2 дастур
18.15 «Эркатой» болалар учун дастур.
18.55 «Катта танаффус». Телеуйин.
Ўз. ТВ. 4 дастур
18.50 «Мульттомоша».
ЖУМА, 27 МАРТ
Ўз. ТВ. 1 дастур
11.05 Болалар учун «Севимли даргоҳ»
11.45 Харакат қоидаси — турмуш фойдаси
18.10 Болалар учун «Доно бобо даврасида»
20.10 Оқшом эртақлари
Ўз. ТВ. 2 дастур
18.15 Бор экан-да йўқ экан.
Ўз. ТВ. 4 дастур
18.50 «Мульттомоша»
ШАНБА, 28 МАРТ
Ўз. ТВ. 1 дастур
9.00 «Шоҳруҳ» клуби.
12.05 «Яшил чироқ» телемусобақа
13.05 «Кичкинтой устахонаси».
13.25 Кундузги сеанс «Мичара денгиз жонвори». Бадиий фильм.
18.00 Болалар учун «Нав-

руз чечаклари».
19.50 Оқшом эртақлари
Ўз. ТВ 2 дастур
9.00 «Бор экан-да, йўқ экан».
11.25 Болалар экрани. «Нуки» бадиий фильм.
13.10 «Жони Квест саргузаштлари» мультфильм.
18.15 «Боланинг тили».
18.30 «Сув ости дунёсига саёҳат».
Ўз. ТВ 4 дастур
10.30 «Биргаликда куйлайлик»
11.40 «Шанба эртаги»
18.50 «Мульттомоша»
ЯКШАНБА, 29 МАРТ
Ўз. ТВ 1 дастур
8.25 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
10.00 «Ватанимга хизмат қиламан».
11.00 Телеолам.
11.50 «Қувнок стартлар» телемусобақа.
13.30 Кундузги сеанс «Орзулар огушида».
15.00 Усмирлар учун «Ўйла, изла, топ!». Бухоро ва Жиззах

руз чечаклари».
19.50 Оқшом эртақлари
Ўз. ТВ 2 дастур
9.00 «Бор экан-да, йўқ экан».
11.25 Болалар экрани. «Нуки» бадиий фильм.
13.10 «Жони Квест саргузаштлари» мультфильм.
18.15 «Боланинг тили».
18.30 «Сув ости дунёсига саёҳат».
Ўз. ТВ 4 дастур
10.30 «Биргаликда куйлайлик»
11.40 «Шанба эртаги»
18.50 «Мульттомоша»
ЯКШАНБА, 29 МАРТ
Ўз. ТВ 1 дастур
8.25 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
10.00 «Ватанимга хизмат қиламан».
11.00 Телеолам.
11.50 «Қувнок стартлар» телемусобақа.
13.30 Кундузги сеанс «Орзулар огушида».
15.00 Усмирлар учун «Ўйла, изла, топ!». Бухоро ва Жиззах

«МУАЛЛИМ»

«Муаллим»ни куриб, муаллимларимни эслаб кетдим. Муаллим ҳаётининг мураккаблиги, машаққати ва меҳрибончиликлари шу фильмда яққол намоён бўлган. Кинода уйнаган санъаткорларнинг кўриниши ҳам ҳатто уларга жуда ўхшаб кетар экан. Болалар ҳам синфдошларимга жуда-жуда ўхшар экан. Уларнинг номларини ҳам ёзардим аммо айримлар бундан ноқулай аҳволга тушиб қолишадди-да! Илтимос, «Муаллим»ни яна қайтаринглар.
Зафаржон МУСАЕВ,
Тошкент шаҳридаги
59-мактаб ўқувчиси.

вилояти утқир зеҳнли ўқувчилар беллашуви. Курсатувда болаларнинг севимли ёзувчиси Худойберди Тухтабоев, Ўзбекистон халқ артисти Шермат Ерматов ва бошқалар иштирок этишадди.

18.00 «Қушигим-жон қушигим».
Ўз. ТВ 2 дастур
9.00 «Боланинг тили».
9.15 Саргузашт фильмлар экрани «Геракл саргузаштлари».
12.20 Болалар экрани, «Астерикс Американи забт этади». Нью-Йорк телесе-риал.

16.30 «Мультпанорама».
18.15 «Буш утирма».
18.35 «Синфдош».
Ўз. ТВ 4 дастур
9.55 «Якшанба эртаги».
14.15 «Янги сайёра».
14.45 Кундузги сеанс.
16.30 Мультэкран.
18.45 Мульттомоша.
ДУШАНБА, 30 МАРТ
Ўз. ТВ 1 дастур
20.10 Оқшом эртақлари
Ўз. ТВ 2 дастур.
18.15 «Ёрилтош».
Ўз ТВ 4 дастур
18.50 Мульттомоша.
СЕШАНБА, 31 МАРТ
Ўз. ТВ 1 дастур
20.10 Оқшом эртақлари.

Ўз. ТВ 2 дастур
18.15 «Ёрилтош» мульттушлам.
18.35 Ёввойи ҳайвонот олами.
18.50 «Мульттомоша»
Азиз ўқувчилар! Сизларга бағишланган кўрсатув, мультфильмлар ана шулардан иборат. Кўрсатувларимиз ҳақидаги фикр ва мулоҳазаларингизни ёзиб юборинг.

ТОҲИР МУЛЛАБОВ
Ўзбекистон
телевидениеси
«Болалар»
Бош муҳарририятининг
гуруҳ раҳбари

Кўпгина достонлар: «Утган қадим замонда, Чамбил эли томонда...» деб бошланар экан, биз Чамбил қай томонда эканлигини билмаймиз ҳам ва шу билан бир пайтнинг ўзида Чамбил ҳозирги Ўзбекистоннинг бир бурчагида деб қабул қилаверамиз.

(Хатдан)

Ҳа, Чамбил эли сиз билан бизнинг севиқли ватанимиз Ўзбекистондир. Суюкли достонимиз: «Утган қадим замонда, ун олти кўнғирот элида...» деб бошланади. Кўнғиротлар эса бутун Ўзбекистон буйлаб яшайди, ҳозирги кунда. Кўнғиротли ун олти минг ўйли элнинг сардори Алпомиш бизнинг бобомиздир.

«Оҳ урганда кўздан оқар
селоб ёш,
Маслаҳат бер, ўн олти
минг ўйли қариндош».

Бирон бир мушкуллик тушганда кўпгина шарқ халқларида булган урф-одатлар бизларда ҳам кенг ёйилган. Масалан, яқинларни йиғиб маслаҳат солиш каби. Ёки ўзбекнинг маслаҳатсиз туй утказганини эшитганмисиз? Эшитмагансиз. Эшитганингиз: «Маслаҳатли туй тарқамас». Демак, бамас-

деб жавоб қилади.

Достондаги Бойчиборнинг эгарланиши бир шеър қилиб берилган. Шеър шу даражада жалб қиладики, сиз бир оддий от эгарлаш деб қарамайсиз. Бу отни эгарлаш жараёни алоҳида бир санъатга айланиб кетганини ҳис қиласиз. Таъриф-тасвир шунақа ўзбекконаки...

Алпомишнинг бошқа вариантла-

Турклар тинчликда малак,
урушда жин кабир. ҲОЗ-
ЗИ.

**БОЙЧИБОРНИНГ
БИРИНЧИ НАБРАСИ**

Губор босди тоғларни,
Атроф дув-дув туполон.
Сувлик эзди жағларни,
Туш белимдан, туш полвон.

Мадат бер туғимга,
Путангни бойла унга.
Малҳам бул оёғимга,
Яра сен ёмон кунга.

Мен белимни ёзайин,
Эгар-жабдуқни бушат.
Бирга учармиз тайин,
Ҳозир бир мадат сўз айт.

Ён-атрофинг гайридин,
Кўзинг оч тура ботир.
Мен турайин белимдан
Кутар, ёв келастир.

Ғафлат босиб иккимиз
Юз йил қолибмиз ғамда.
Уруш қилиб йил уттиз
Қоқилибмиз шул жангда.

Тур, ботирим, тур тезроқ,
Юрт ғафлатда ётмасин.
Замон бизга ушбу чоқ
Боз заҳрини сочмасин.

АЛПОМИШ БОБОМ МЕНИНГ

лаҳат иш қилувчи «...16 кўнғирот эли...»нинг алпи— Алпомиш бобомиздир.

Агар сиз достоннинг бошига эътибор берган булсангиз, Бар-

Тарихимизни ўрганамиз

чин туғилганидан Алпомишга бешиккерт қилинади. Бу одат, бу урф кўпгина халқларда учрайди. Аммо Алпомишни бобомиз десак, мана шу урф-одат ҳам буни тасдиқлайди. Бу бешиккерт қилинишлар қалмоқ алпларининг онаси Барчинни Қоражонга келин қиламан, деб келганда билинади. Барчиннинг онаси унга:

«Қозонда қайнаган ширбоз гўш
эмас,
Турда ўтирган қизнинг боши
бўш эмас.
Қизим дотот бобосининг
улига,
Мол берилган Бойсун -
Кўнғирот элида»,

рида учрамайдиган шеъринг баёнлардан бири— Алпомиш ва Барчинойнинг никоҳ кечаси. Куёвнавкарлик, «Кампир улди», «Ит ириллади» каби маросимлар куёвнавкарларга дуппи, сарполарнинг берилиши, қаъдада қилинадиган қўл ушлатиш, соч сила тиш ва бошқа шунга ухшаш урф-одатлар фақат ўзбекларда учрайдиган туй қаъдаларидир. Шу билан ҳам Алпомиш бизнинг бобомиздир. Алпомиш асарида учрайдиган бошқа ўзбеккона иборалар Алпомиш бобомизнинг фақат ўзбек эканлигини билдиради. Бу деган сўз бошқа халқларнинг ўз Алпомиши йўқ дегани эмас. Гап шундаки, айнан шу Алпомиш бошқа халқларга ҳам бирдек хизмат қилади. Лекин у пайтда Алпомиш қозоқларда қозоқча, қирғизларда қирғизча сўзлайди ва уша халқнинг урф-одатига амал қилади. Шу билан ҳам Алпомиш ўз буюклигини билдиради. Чунки у асл туркий бўлиб, ҳамма туркий халқларга ҳам бирдек хизмат қилади.

«АДОЛАТ» ҲАМИША ҲОЛИБ

Яқинда мактабимизда ҳуқуқшунослик буйича семинар бўлиб ўтди. Унда туманимиздаги турли фан мутахассислари, ҳуқуқ идоралари вакиллари иштирок этди. Бу тадбирда 10-11-синф ўқувчиларидан иборат «Адолат» ва «Ёш ҳуқуқшунос» гуруҳи ҳуқуқий билимларини синашди ва янада мустаҳкамлашди.

Айниқса, «Адолат» гуруҳи формонидан намоёниш этилган сахна кўринишлари ҳеч кимни бефарқ қолдирмади. Ва бу гуруҳ ўқувчилари ўзларининг билимдонликлари, топқирликларини ҳам курсатишди.

Меҳмонлар дарс жараёнида ҳам иштирок этиб, ўқитувчи маҳорати, ўқувчи қобилиятини кузатдилар.

Ҳуқуқшунослик буйича утказилган семинар катта-ю кичикда яхши таассурот қолдирди.

**Наргиза ИСЛОМОВА,
Ғиждувон туманидаги 29-
мактабнинг 10-«А» синф
ўқувчиси.**

ҚИШЛОҒИМИЗДА БАҲОР

Мен тулиқсиз урта мактабда ўқийман. У 7 та синф хонаси, 1

та ўқитувчилар хонаси, мактаб кутубхонаси ҳамда кичкинагина ошхонадан иборат. Мен физика фанига қизиқаман. Келажакда муҳандис бўлмоқчиман. Қишлоғимизга малакали муҳандислар жуда зарур. Мактабимиз биноси кичкина бўлишига қарамай, ҳовлиси каттагина. Туманимиз ҳокими бизга 40 сотих ерни спорт майдончаси учун ажратиб берганлар. Футбол майдони, волсейбол,

баскетбол майдончалари та-наффус пайтларида ўқувчилар билан гавжум бўлади. Айниқса, менга футбол майдони жуда ёқади. Шу кунларда майдон кум-кўк майса билан қопланган. Майса томирларини ҳам биз узимиз туплаб, жисмоний тарбия ўқитувчимиз Равшан Фозилов билан бирга эккан-

миз.

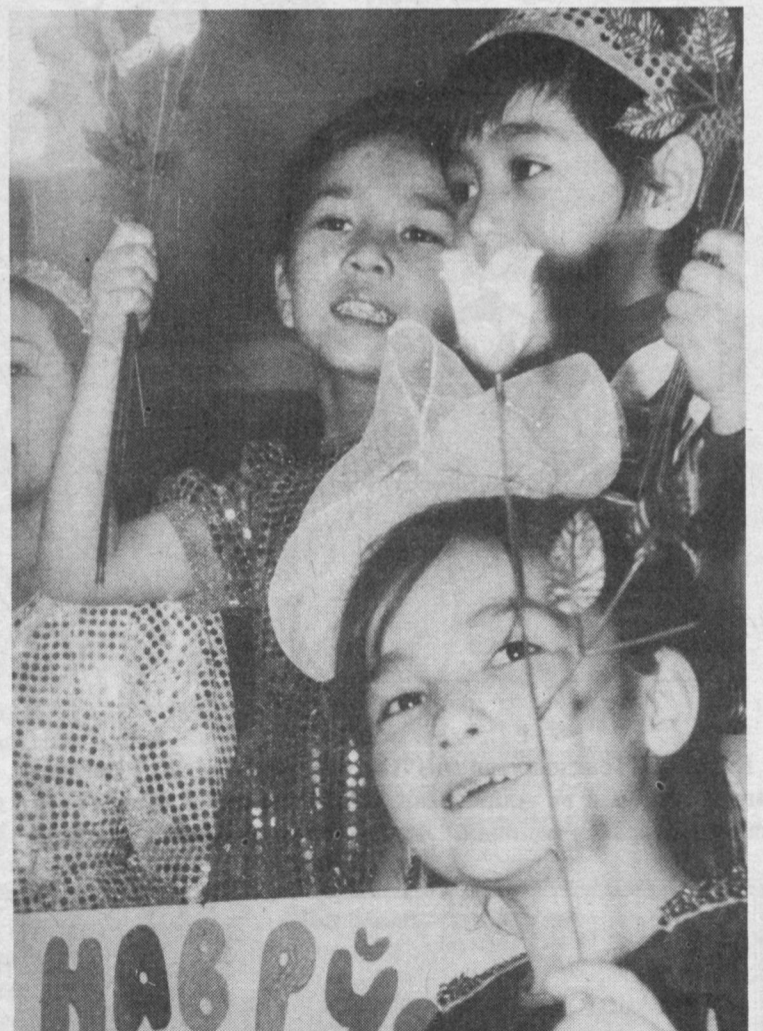
Яна шунини айтиб ўтиш керакки, футбол уйинида бизнинг мактаб ўқувчиларига тенг келадигани йўқ. Беш йил олдин мактаб ер участкасига терак қаламчаларини утказган эдик. Қаламчалар катта булгандан кейин эса улардан 1000 тупини олиб, мактабимиз атрофига эккандик. Баҳор фаслида мактабимиз жуда чиройли бўлиб кетади. Майин шабадада терак барглари шовуллаб ажиб куй таратади. Бинафша-ю лалақизғалдоқлар очилиб, жийда гули ифорини бутун қишлоққа сочади. Гуллар, ифорлар билан мактабим янада яшнаб кетади. Мен муътабар қишлоқдошларимни ва жонажон мактабимни жуда севаман ва уларга содиқ фарзанд буламан.

**Асрорбек ҲАЙДАРОВ,
Наманган вилояти, Норин
тумани, Норинкапа
қишлоғи.**

ҲАФТАЛИК ТААССУРОТИ

Яқинда мактабимизда чет тили ҳафталиги бўлиб ўтди. Тасаввур қилинг: ўқувчилар инглиз тилида эркин сўхбатлашапти, шеър, кўшиқ айтапти ёки кичик бир сахна асарини намоёниш этапти...

Мактабимизда турли фан ҳафталиклари тез-тез утказилади. Бироқ инглиз тили ҳаф-

талиги жуда узгача бўлди. Ҳафта давомида мактаб радиоузелидан инглиз тилидаги эшиттиришларнинг янграши, улардаги тил урганишга булган иштиёқни янада

кучайтирди.

**Шухрат ДАВЛАТОВ,
Сурхондарё вилояти,
Узун туманидаги 3-ўрта
мактабнинг 9 «В» синф
ўқувчиси.**

БУВИМНИНГ СЕХРЛИ САНДИГИ

Бувижоним 63 ешга тулдилар. Яқинда биз у кишининг Пайгамбар ёши туйларини нишонлаймиз. Даламнинг айтишича, бу туйга менинг мучал туйим ҳам қўшилган экан. Бувам эса бувимдан 2 еш катта. Ҳозир уларнинг 24 нафар набиралари бор. Байрам кунлари уйимиз қувонч, шодликка тулади. Турли жойларда яшайдиган аммаларим оилалари билан бувижоним ва буважонимни йўқлаб келадилар. Агар бирортаси қандайдир сабаб билан келмай қолсалар, бувижонимнинг тинчи йўқолади. То дадам бориб сабабини билиб келмагунча, холи-жонига қўймайдилар.

Биз— Бобур, Азизхон, Лазизхон укаларим бувимиз билан ҳечам зерикмаймиз. У киши куп нарсаларни билладилар. Ёшлигида машхур теримчи булганлар, ипак курти боққанлар. Куплаб орден, нишон ва Фахрий ёрликлар олганлар. «Даданг пахта даласида тутилган»— дейдилар бувим. Бу сўзлар эса бувижонимнинг ёшлигида ниҳоятда меҳнатсевар ва тиришқоқ булганлигини курсатиб турибди.

Узларининг айтишларига қараганда «Қон билан кирган, жон билан чиқар» экан. Ҳозир ҳам бир жойда тинч туролмайдилар. Бу

Азиз болалар, қашқадарёлик тенгдошингиз Ойбек газетамизнинг фаол мухбирларидан бири. Унинг яқинда бизга йўллаган навбатдаги мактубини ўқиб, роса хурсанд бўлдик. Ойбек газетамиз учун «Бувимнинг сеҳрли сандиги» рукнини очиб, бу руни остида меҳрибон бувижонидан ёзиб олган халқ қўшиқларини бизга ёзиб юборибди.

Сиз ҳам Ойбекка ўхшаб ўзингиз яшаётган

жой кексаларидан халқ оғзаки ижодига тааллуқли қўшиқ ва шеърларни бизга ёзиб юборишингиз мумкин. Фақат, улар ҳеч қасрда босилмаган, газетхонлар учун янгилик бўлсин.

Қани болалар, бувижонларимизнинг сеҳрли сандиқларида нималар бор экан? Бир қизиқиб кўринг-чи, энг яхши бувининг сеҳрли сандиги голиб сифатида эълон қилиниб, газетамизнинг махсус саҳифаси уларга ажратилади.

вимнинг дам томорқада ишлаётганлигини, дам ҳовли тозалаётганини, дам ошхонада алланарса тайёрлаш учун уриниб юрганлигини кураимиз. Баъзида аям «Сиз уйга кириб невараларингиз билан гурунглашиб утиринг», деб қоладилар. Биз ҳам аямга қўшилиамиз. Бувимни ичкарига тортамиз. Чунки у киши билан сўхбатлашиш мароқли-да. Буни курган дадам бизга қараб танбсҳ берадилар. «Индаманглар, кунгли тусаганини қилиб юраверсин, сенлар ердам беринглар, чарчатманглар», — дейдилар. Биз бувижонимизнинг чарчаб, касал булиб қолишини ҳечам хоҳламаймиз.

Мен юқорида бувижонимни куп нарсаларни билишларини айтган эдим. У киши куплаб эртақ, достон, афсона, халқ қўшиқларини еддан билладилар. Далам ва менда адабиётга ҳавас уйғотишга куп жиҳатдан бувижоним сабабчилар.

— Бувижон, сиз бу эртақларни ва шеърларни қасрдан ургангиз-сиз? — десам, «Менинг сеҳрли сандиқчам бор, уша сандиқчада жуда куп эртақ ва шеърлар бор, бу сандиқча менга онамдан мерос», — дейдилар.

Уша сеҳрли сандиқчадан олинган баъзи бир шеърларни сиз ҳам эшитиб кўринг-а! Буни сочи узун, жамалак таққан, дупши кийган

иккала қиз бир-бирининг қулидан ушлаб, тургани икки томонга тортилиб, турган жойида гир айла-ниб айтади:

Сумалак қайнайди-ё,
Менга бермайди-ё,
Бермаса бермасин-о,
Ҳовлима келмасин-о.
Ҳавлим ҳовлим узокда,
Ичган сутим булоқда,
Ича-ича маст бўлдим,
Қизлар билан дўст бўлдим.
Қизлар кетди қир ошиб,
Мен-чи кетдим адашиб,
Кетдим, етдим дарёга,
Зилол сувли дунёга.
Боқсам дарё юзига,
Ҳаёт қайнар тубида.

Катта-катта балиқлар,
Бола туғиб ётибди.
Кичик-кичик балиқлар.
Кандик кесиб ётибди.
Ўртасида бир балиқ,
Мажлис қилиб ётибди.
Тўрт томонда тўрт балиқ,
Таъзим қилиб ётибди.

Халқ оҳангида айтилган бу шеърини ўқиб момоларимизнинг ёшлик даврлари куз олдимда гавдаланади. Жозибаси кишини узига ром этади. Худди шу каби қизлар томонидан ижро этиладиган уйининг шеъри ҳам менда ажойиб таассурот уйғотди:

Тахрон тоз, тоз, тоз,
Булбул, боз, боз, боз,
Сенлар кимнинг қизсан,
Шакарвойнинг қизсан.
Шакарвайнинг неси бор,
Учар, учар қуши бор.
Учиб кетди ҳавога,
Қайтиб туши дарёга.
Дарё суви қурисин,
Балиқлари чирисин.
Тепдим сандиқ очилди,
Тўрига бодом сочилди,
Бодомнинг боғи ўйқ,
Келинининг тоби ўйқ.

Лайлак келди, ёз бўлди,
Қаноти қоғоз бўлди.
Лайлак боради тоққа,
Қулоқларида ҳалқа,
Ҳалқаси тушиб қолди,
Утирди йиғламоққа.
Мен бобо ҳожии эдим,
Қизларга боши эдим.
Қизлар ўйинга чиққанда,
Мен ноғорачи эдим.
Ноғораси бузилсин,
Келин бўлиб сузилсин.

Бувижонимнинг сеҳрли сандиқдан олинган баъзи шеърларнингизга сизга ёзиб юбордим.

Салом билан

Ойбек ШОХЎЖАЕВ,
Қашқадарё вилояти,
Чироқчи туманидаги
А. Хўжаев номи
мактабининг
6-синф ўқувчиси.

Биласизми?

МИЛЛИОН —
КАНЧАЛИК
КАТТА СОҲ

Мабодо миллион қадам боссангиз, 600 километрли масофани утасиз.

Бир қаторда саф торган миллион киши 250 километргача масофани эгаллайди.

Миллион бетли китобнинг қалинлиги 50 километрга етади.

Эрамиз бошлангандан буён ҳали миллион кун ўтган эмас.

Ангишвона /уймоқ/ билан миллион марта олинган сув қарийб бир тонна булади.

Агар миллион баравар катталаштирилса, урта буйли одамнинг новчалиги Тошкентдан Урганчгача етган буларди.

Тўпловчи
Баҳодир ЭГАМ

Болалар! Тенгдошларингиз Ихтиёр, Исқандар, Гулноза, Гавҳар, Камола ва Алишерлар Наврўз байрами кунин «Ким ўзар»га варрак учиринди. Лекин баҳор шамоли уларнинг

варракларини осмонда дариллатиб ишларини чалкаштириб юборди. Сиз шу варраклар кимники эканлигини топинг-чи?

Расмни Нодири МУҲАМЕДОВА чизди

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚЎМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРАЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМЪАРАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАХРИР ХАЙЪАТИ:

Муртазо СУЛТОНОВ,
Жаббор РАЗЗОҚОВ, Гулнора
ЙЎЛДОШЕВА, Ҳотам АБДУ-
РАИМОВ, Инқилоб ЮСУП-
ОВА, Дадахон ЁҚУБОВ,
Миршохид МИРҲАМИДОВ,
Суннатилла ҚУЗИЕВ, Феруза
ОДИЛОВА.

«ЁШ ИҚТИСОДЧИ»

ИЛОВАСИНИ ТАЙЁРЛАГАНЛАР:

Музаффар ПИРМАТОВ,
Равшан ҚАМБАРОВ
Навбатчи:
Махдиё МИРСОАТОВА

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Оффсет усулида босилди. Ҳажми 1 босма табоқ. Буюртма — Г-01060. 46.496 нусхада босилди. Қоғоз бичими — А-3. Босишга топширин вақти 19.00. Топширилди — 18.30. Навбатчи: Д. ДАВЛАТОВА

• Руйхатдан утиш тартиби № 000137
• Манзилимиз: 700083, Тошкент шаҳри,
• Матбуотчилар кучаси, 32-уй.
• Нашр курсаткичи: № 64563
• Телефон:
• 1-33-44-25
• 1-36-57-91
• 1-36-54-21